

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

“Veste, jaz in moj mož sva bila znana z vašimi prvaki, s Tomanom, z Dežmanom —”

“Dežman je skočil v nasprotni tabor.”

“Vem. Bog ga ubij! Dežmanova sramota pa ostane in narod ostane.”

“O takšnih ljudeh naj ne velja pravilo: De mortuis nil nisi bene.”

“Moj mož je bil graničarskega rodu in je služil pri novosadskem polku, ko sva se vzela. Pozneje sva prišla v Italijo, tam je rojen ta-le moj Saša, iz Italije pa v Ljubljano, odkoder sva bila premeščena nazaj v Novi Sad. V Ljubljani je postal stotnik, pa više ni mogel priti, ker je bil z dušo in telesom Slovan in pesnik. Zaradi pesmi, ki jih je pošiljal v srbske liste, je prejel marsikakšno sitnost. Najhuje se nama je godilo v Novem Sadu 1875. leta. Tisto leto meseca julija so v noči pograbil doktorja Svetozara Miletića, ki je bil prijatelj mojega moža, in ga zaprli za pet let. Naš polk je dobil žalostno nalogo, da z oficirsko partuljo odvede Miletića v zapor. Polkovnik Šarunac je vprašal svoje častnike, kdo hoče v noči protovoljno s partuljo na Miletića dom. In oglašil se za ta posel ni kakšen nemški ali madžarski častnik, ampak poročnik srbskega rodu. Pozneje se je ta poročnik povsod hvalil, kako razume svojo vojaško dolžnost, a mojemu možu se je zgabilo takšno hvalisanje, sprl in dvobojeval se je z njim. Potem je moral kmalu v pokoj. Lansko spomlad mi je umrl. Tudi v pokoj sva čutila neprijateljsko pest. Ko sva prosila za našega mlajšega sina Živka, da bi ga sprejeli v kadetnico, so nama odgovorili, naj ga pošljeva?—no, Bog jim grehe odpusti, saj so imeli prav! Živko je res šel v Srbijo in tam se mu dobro godi.”

“Pa si le rajši pri meni,” je pripomnil Bajić ter postavil na mizo škatljico svalčice, ker Katica je nalivala že črno kavo.

“Ali si se me že naveličal?” je resno vprašala mati.

“O ne, dragica, tega pa ne. Ti ostaneš vedno pri meni.” Nežno ji je položil roko na ramo.

“Ljubim oba svoja sina enako in noč in dan premisslujem o njih sreči.”

“Ne smeš se s tragično mislijo poprijeti vsake moje besede. Veš, da sem nervozen.”

“Tudi jaz sem. Nisem se pritepla v tvojo hišo kot prosjakinja, lahko bi živela ob svojem premoženju kjersibodi. Tudi pokojnino mi plačujejo.”

Ljubici so vzdrgetele ustne mišice, ker se je čutila prizadeto s starkino samohvalo. Sama je namreč prišla k Bajiću brez novčiča, čeprav se je veličala za graščakovo hčer. “In vendar niste zadovoljni z nami, ki vam plačujemo pokojnino. Vi sploh z nobeno stvarjo niste zadovoljni,” je rekla tankoumno.

Starka je srepo pogledala nanjo. “Pokojnino mi plačujejo po zakonu. Ako pa misli, da je zaradi svojega slovanskega mišljenja nisem vredna, naj si jo obdrže.”

“Tiho, tiho, mamica!” jo je miril sin.

“Zakaj?”

Mesto odgovora je Bajić vstal, prijel za čašo ter napil Vilarju, rekoč, kako ga veseli, da more v svoji hiši pozdraviti prijatelja in sta zdaj zopet tukaj, da kultivirata državi te novi provinciji. Ko je končal, so vsi trečili z gostom, in sedaj se je tudi ta osokolil ter izpregovoril v izbranem slovanskem jeziku lepe zahvalne besede, ki so starko toliko navdušile, da se je naklonila k inženirju ter z najmilejšim glasom zapela: Kolkor kapljice, tolko let.

“Milostivi so znane tudi naše slovenske pesmi,” je rekel Vilar, ko so zopet vsi sedeli in si prižigali svetilce. Nato je nastopilo vsestransko običajno hvalisanje slovenskih pesmi.

“Ali v Tuzli ni nobenega pevskega društva?” je vprašal gost.

“Imamo srbsko pevsko društvo, ki dava svoje koncerte v srbski kavarni. Toda tukaj smo tako ločeni mi — tujeji in oni — domačini, da nas ne vabijo kaj dosti na svoje zabave. Parkrat sem pa slišala to društvo in močno mi je ugajalo.”

“Meni pa nič,” se je oglašila Katica. “Kar je bilo zborovga petja, je še nekaj veljalo, toda neznošen se mi je zdel tisti guslar, ki nas je kar celo uro mučil s svojim enoglasnim brundanjem.”

“Meni pa tisto brundanje sega prav v srce in ves večer bi ga rada poslušala. V teh pesmih je kos naše zgodovine, kakor se je obrusila v spominu ljudstva, v njih je narodna duša, kakor je mislila, živela in trpela, ona vzbujajo to dušo iz mrtvila, jo poje z močjo in preganjajo brezbriznost. Tako je sodil o njih moj pokojni soprog, ki jih je imel cele kope v knjigah in rokopisih.”

“Vsi smo v srbski kavarni gledali nate, ko si, podpirajoč glavo z dlanjo, tako zvesto poslušala tistega brundača,” je rekla Katica z umiljenim glasom in lahkim smehljajem, ki je nekako prosil odpuščenja zaradi nesoglasja v nazorih.

“Vi ste se smejali, ker ste švabskega mišljenja, a pravi Srbi se niso smejali. Oni se zlijejo z guslarjem v eno bitje in vse tisto čutijo, kar pevec, ko jim pripoveduje v izbranih besedah dogodek iz naših junaških časov.”

“To se pesmi za hajduke v planini in ne za olikanega človeka,” je zavzela Ljubica z zasmehljivim glasom. “Mene po takem koncertu tri dni glava boli.”

“Seve— nekateremu ugajajo tiste okrogle dunajske, ki ali nesramno zasmehujejo nemške narode ali se pa cedi v njih iz vsake kitice čeber umazanosti in opolzlosti,” se je razburila starka. “S pokojnim soprogom sva tudi šla nekod poslušati tiste dunajske ljudske pevce, ki razkoračeni

neznansko odpirajo usta in lijo nečedno kulturo med poslušalce; enkrat sva šla, pa nikdar več. Moški bi morali spoditi ženske in otroke iz lokala, kjer se pojo takšne kvante.”

“In ženske naj bi ves večer poslušale guslarja?” Ljubica se je v smehu zagugala na stolu, zroč z razzobljenimi očmi zdaj na Vilarja, zdaj na taščo. “Kaj ne, tistega razbojnika, ki hodi z obvezano roko in bi nas najrajši vse skupaj pognal preko Save?”

“Milošević ni razbojnik, ampak nesrečen človek je, mučenik in poštenjak, in marsikdo, ki ga zasmehuje, ni vreden, da mu priveže opanko na nogo.”

“U-u-u!” se je začudila Ljubica in pestujoč svoje koleno v sklenjenih rokah je proiznesla neko madžarsko frazo, ki je Vilar ni razumel. Živo sovražstvo je kipeljo iz njenih oči, ki so strmele na staro gospo.

Vilarju se je zdelo to žensko prerokanje nadležno, zato mu je bilo prav, da je Ljubica vstala in, ozrši se z izrazom pomilovanja nanj, zapustila sobo. “Oprostite, milostiva, katerega Miloševića ste imeli pravkar v mislih?” je vprašal. “Ali ne tistega, ki ima priimek kaludjer in biva v vaši kraj Konj-planine?”

“Prav tistega — Jovico. On zna mnogo narodnih pesmi na gusle. Ali ga že poznate?”

“Sem že govoril z njim.”

“Siromak je in po nedolžnem trpi. Ali nosisi še obvezano roko?”

“Še.”

“No — nedolžen ni,” je povzel Bajić. “Kaj bo agitator nedolžen! Kdor se toliko zaganja v naše naprave, ta jo izkupi naposled; kdor vedno drega v osinje gnezdo, tistega opikajo ose, in kakor kdo vpije v gozd, tako se mu odziva. Ne smeš tega človeka vedno zagovarjati, ker s tem lahko škoduješ meni in sebi.”

“Moje srce stoji vedno na strani preganjanega človeka, vrhutega je Jovica sin moje sestrične.”

“Ti imaš vedno svoje simpatije in antipatije in ne pomisliš, da ga ni človeka pod božjim solncem, ki bi v brezmejni meri zaslužil eno ali drugo. Na vsakem lepi nekaj, kar mika in vabi, in nekaj, kar je odurnega in odbija.”

“Ali je na meni tudi kaj odurnega?” je s tihim, neskrbnim glasom vprašala Katica, zroč v zrealo, ki je viselo na nasprotni steni, in popravljaljoč si kostanjeve lase nad gladkim in ozkim čelom.

Bajić se je nervozno okrenil k deklici, češ: mi se menimo o resnih in važnih stvareh, ta pa brblja takšne neumnosti vmes. Vilar se ji je prijazno posmejal, kakor bi se iznova začudil njeni krasoti, a stara gospa je nekako prišpilla obraz, posevela oč ter jih namerila na deklico. Tej je postalo tesno in dolgočasno v družbi, kjer je imela prvo besedo ‘čudaška in sitna gospa, s katero ji je treba potpeti.’ Vstala je in odšla za sestro. Odhajajoč se je preljubno spogledala z Vilarjem, ki je z lahnim naklonom odgovoril njeni paznosti.

“Prav je, da gresta, tu bi človek že srbski ne smel več govoriti. No, da vam dalje pravim o Jovici —”

“Mamica, pusti človeka, ki je pri oblasti slabo zapisan in pod nadzorstvom orožništva,” je poprosil Bajić.

Pa stara majka se ni dala ugnati. “Ti sam sicer nič ne čutiš, da ravnajo z nami brezobzirno in da v uradih uspevajo samo takšni gospodje, ki so nam nasprotni.”

“Mila majčica, bodi prepričana, da vse tako čutim kakor ti, toda nikakor ne morem plavati proti vodi. Zdaj ne, zdaj še ne.”

“Izpolnjuj svoje uradniške dolžnosti, a poleg lahko tudi kaj več zahajaš v pravoslavno družbo. Naš vladika sam se je pritožil, da te ni nikdar k njemu. Zakaj se ne okleneš njegove družbe, ki je vendar tako častitljiv mož in se zbiraže pri njem sami izobraženi srbski možje. Rajši zahajaš v kazino k ljudem, ki imajo v svojih pustih srečih . . . O, od tistih ljudi za nas ni haska, tam se je zasnovala i tvoja poguba.”

Vilar je zrl na mizo, kamor je z vžigalico črtal geometrične figure.

“Ti pretiravaš in vidiš na vseh krajih in koncih sama strašila. Ko bi svoje misli in nazore pridržala bolj zase —”

“Pred gospodom inženirjem govorim odkrito, ker je Slovenec in kot tak pozna naše stiske.”

Vilar je prikimal in gospa je nadaljevala: “Jovica Milošević je sin neke moje sestrične, s katero sem živela v mladih letih v Sremskih Karlovcih v velikem prijateljstvu. Primožila se je pred trinidesetimi leti v Nevesinje na heregovsko zemljo v neko trgovsko rodbino. Njen brat je bil uradnik na dvoru srbskega patriarha v Karlovcih; on in jaz sva izprosil patriarha Andjelija, da je poklical nadarjenega Jovico iz Heregovine in ga sprejel v svoje šole. Mladi Milošević se je dobro učil in precej po okupaciji ga je poslal Andjelij v bosenski pravoslavni manastir, da bi se tu kot igumanov pomočnik pripravil za popovstvo. No tisti iguman je hlapčevska duša kakor naš patriarh Andjelij. Prilizuje se vsakemu človeku, ki ne nosi bosenske obleke, in globoko se klanja, s čimer se je tako prikupil, da mu je podarila vlada mnogo zemlje krog samostana in ga zelo navezala nase. Njegov pomočnik pa ni bil tako dobro zapisan v Sarajevu in tudi iguman ni bil povsem zadovoljen z njim. V šoli se mu je zdel Jovica preliberalen, v občevanju z domačim ljudstvom preodkrit, pred načelnikom preglašen in uporen. In zgodilo se je predlanski v Ozren-manastiru —”

“Pusti to, dragica, vse skupaj ni bilo lepo. Trava naj zraste na tistem dogodku,” je rekel Bajić in prijel mater za roko.

“Sam boš pokosil travo, da bo vse odkrito. Toliko te poznam, Saša moj!”

“Pride dan, pride dan, a sedaj še ni tisti čas. Povej kaj drugega!”

“Nu — Jovica Milošević je moral zapustiti samostan. Nekaj časa je živel v Piliću, tam nekje pod Konj-planino. Potem je bil leto dni učitelj v Tuzli in duša srbskega pevskega društva. Zaradi svojega političnega mišljenja je moral zapustiti mesto, na kar je nekaj časa podučeval deca v vasi na Majevici-planini. Takrat, namreč preteklo zimo se je to zgodilo, so zlobni ljudje zažgali premožnemu kmetu na Majevici-planini hišo, ker ni hotel dati hajdukom zavetišča in jim je žugal z ovadbo. Začela se je preiskava, v katero so vpletli tudi Jovico. Vi gotovo še ne veste, kako vrše na vasi takšno preiskavo.”

“Saj to nikogar ne zanima,” je rahlo ugovarjal sin.

“Saj pa tudi ni zanimivo, a žalostno je, da je kaj takšnega mogoče v naših prosvetljenih časih in se o tem ne sme pisati v novine. Naj zve gospod inženir golo resnico, ki itak pride nekdan na dan . . .”

“Ti se ne daš ugnati.”

“Ne. V mojih prsih bije neugnano srce za čast in pravico. Gospod inženir pozna iz Jurčičeve žaligre ‘Tugomer’ starko Vrzo. Glejte, tudi slovensko književnost poznam nekoliko. Jaz sem podobna Vrzi.” Vilar je z naklonom glave nemo pritrilil. “Milošević je resen, strog, neupogljiv — heregovska kri. No, povedati vam moram o tisti preiskavi, kako je bilo. Na Majevici-planini so polovili in vklenili trinajst možkih, ki so se jim zdeli sumljivi. In iz vklenjenih ljudi so izsiljevali priznanja s torturo prav kakor v starih časih. V meni je vrela kri, ko je pravil o tem vojaški zdamnik Raps, ki so ga poklicali k sodnijski obravnavi kot zvedenca zaradi ran, ki so jih dobili jetniki pri prvi preiskavi.”

“To je Raps izblebetal v kazini pred svojimi tovariši med štirimi stenami, in ti bi tega ne smela obešati na veliki zvon. Raps sploh mnogo klepeta, da bi pokazal svojo važnost in tehtovitost,” je rekel Bajić.

“Raps se morda bolje razume na prežganko nego na medicino,” je ironično pripomnil Vilar.

“Saj tako bo. Ampak uradna tajnost je uradna tajnost. Nevarno je dregati vanjo.”

“Kakšna tajnost, če je o tem govoril ves okraj, le v novinah se ni smelo pisati. Kadar mučijo človeka, ne smemo molčati. Glejte, kako so vršili tisto preiskavo. Okolili so vsakega jetnika posebej ter ga za obleko z bajoneti dvignili ni kvišku. Seveda se bajoneti niso zapeli samo v obleko, ampak tudi v kožo. Dvignili so torej jetnike in jim kričali: ‘Priznaj, priznaj!’ In prevarila jih je kača, tako da so vsi priznali zločin požiga. Pozneje so pred sodniki vsi tajili, rekoč: ‘Priznali smo nekaj, česar nismo storili, priznali smo v mukah, ki smo jih trpeli, vseh v zraku in ko nam je kri polzela po telesu, in pritrtili bi bili, da smo zažgali samemu carju častitemu, da so takšno priznanje zahtevali od nas naši mučitelji.’ Jovice niso nataknil na bajonete, a pritisnil mu je mučitelj polno škatljico gorečih žveplenk na roko ter mu kričal: ‘Priznaj, priznaj!’ Toda on je v bolečinah, ki mu jih je prvozročila žveplena žara na roki, trdovratno molčal, ni besedič ni dal od sebe, njegova heregovska kri, njegov ponosni značaj ni dovolil laži, ki bi mu prikrajšala mučenje. Seveda je njegov uporni molk veljal za priznanje. Pozneje je pred sodniki dokazal svojo nedolžnost, ker tisto noč, ko je v Majevici-planini gorlo se je nahajal v Tuzli v srbski kavarni. Kakor pravite, nosi še sedaj obvezano roko.”

“To je grozno, milostiva, kar pripovedujete. Človek bi mislil, da so časi španske inkvizicije že davno za nami, da je novodobna kultura ublažila človeka.”

“Tu pri nas spoštujemo v neklih zadevah stare turške običaje,” je odgovorila gospa. Potem je pravila o svoji rodbini. Njen praded je izgubil življenje v francoskih vojskah, toda po našala se ni z njim, ker je ljubila Francoze, veličala pa je deda svojega pokojnega soproga, ker se je boril za svobodo naroda in je padel pod Črim Jurijem v boju s Turki. “Junaška kri se pretaka po žilah mojih sinov,” je končala obrnjena k sinu.

“Gotovo, majčica, gotovo. A hladna mora biti kri v teh podlih časih,” je monjlad sin skozi dim svalčice. “Častna je borba za svojo čast,” je pristavil ter jel s prstom zamišljeno črtati neke arabeske po mizi.

“In za čast naroda,” je dodala starka, dvignivši obrvi pod gladko pričesane sive lase.

Vilar je prikimal, a zdajci se je spomnil, da sedi že dosti dolgo v gosteh. Pogledal je na uro ter vstal. “Zdaj je ura dve, še sem lahko z nočjo vred doma,” je rekel.

“Pa bi do jutri ostali tukaj, saj ničesar ne zamudite. Z vami se je tako prijetno razgovarjati.” Vilar se je priljudno posmejal, ker se je spomnil, da on sploh ni govoril.

“Danes ne morem,” se je izgovarjal, “no pozneje —”

“Slišala sem, da pridete v Tuzlo gradit most. Takrat se nas ne smete ogibati. Pokažem vam Prešerna, tudi v moji knjižnici se nahaja. In še nekaj vas prosim. Ako se snidete z Jovico, recite mu, naj se preseli s sestro vred od nas. Tam onstran se mojemu Živku dobro godi, i Jovica tam najde polje, kjer lahko uspešno deluje. Sama sem mu že svetovala, pa mene ni poslušal. Trmast je, sicer pa dober in požrtvovalen. Zdaj se nas ogiblje in nobenega vpliva nimam več nanj.”

Vilar je vse obljubil ter se poslovil. Mati in sin sta ga spremila na mostovž.

Tedaj je iz kuhinje stopila Katica, pridete zopet v mesto, nas morate posetiti otroškim glasom poprosila. “Ko se nas več časa tukaj, onda bomo igrali vsaki kegljišču. Mik nam prihodnji teden pozkazinskem vrtu rusko kegljišče, kjer lahko tudi dame.”

“Gospod poročnik Mik je zelo zabaven,” je rekel Vilar.

“Pusto bi bilo v garniziji, da ni kaj,” je pritrtila Katica, ki ni razumela niri jeve ironije.

“Tistih vislic naj pa le nikar ne pozabljaz jih ne morem videti,” je rekla Bajićeva.

“Kaj so to, vislice?” je vprašal Vilar, gledal z bistrim obrazom nedoumenja na navzočih, kakor bi šlo za važno stvar, kegljišče mi ni znano.”

Tedaj mu je Bajić s kazalcem prsteno na glavo postavljeni latinski L. je prevrnil L in takšno podobo ima tist kegljišče, če je res ruskega izvira. V bito kakšna dva in pol metra visoko branje je pritrjen na gorenjem koncu v metra poprečen polutram, na čigar koncu vrstica s kroglo, ki se spušča na keglje, stavljen na tleh. To je vsa igra.”

“Torej bomo igrali pod vislicami, ponorčeval Vilar ter podal roko vsem je Tudi z gospo Ljubico se je poslovil, ki prav takrat stopila izza kuhinjskih dur, temne oči so se mu zdele objokane.

Ko je šel preko vrta, je z okna zaljubljenim Bajiću: “Ako se zamudiš, prenoči v lovem hanu; ponoči nikar ne jahaj na Oskovi.” Pogledal je na nebo. “Sicer ti potu ujame nemara še nevihta. Izza planine lezejo sumljivi oblaki in neznan soparno.”

Vilar se je tudi ozrl na nebo. Potem odkril in kratko zahvalil prijatelja.

14.

Solnce ga je začelo bosti v tilnik in ko je prijahal iz ozkih tuzlanskih ulic Onstran mosta je pognal konja, ki se je urnem diru ves oznojil. Jahal je nekaj časa goma, ozirajoč se na nebo, jasno še na strani, na drugih straneh pa se je bolj in bolj stiralo. Mehka južna sapa mu je pihljala v ne da bi ga osvežila, udušljiv, svinčen pritiskal naj. Konj je oteptaval z gobami pom in dolgo vejo in mu odganjal mraz, je mogel. V tem je za Čaklavice-planino zagrmelo, kakor bi skrit kje v ozadiju vremenski poveljnik, razstavljaljoč oblake doglednem nebosklonu. Vilar se je bal, nevihto ne pride do Samojlovega hana, zopet zapodil konja. Žival je prhala po in vesela tekla po mehki poti, ki je držala ma vzbrdo. Ko je prispela na vrh reke, loči Jalo od Spreče, je bila zopet v potu ne pene so se ji cedile po vratu in prsi, ji je jezdec prijenjal in si začel brisati obraza. Nebo se je bilo že čez in čez priznad Čaklavice so se gnali hudourni oblaki besni vladar razprostrli same svetlejšee vseh drugih strani je gnal nad Vilarja vlago in elektriko prenasičene oblake hip je vrgel blisk v uporne roje in z grsedo je vzdrževal red v igri, ki je nevarn ljanu. Že so padale debele kaplje in zavelo blagodejno hladilo. Vilar se je ozbil dobil zavetišča pred nalivom. Nikjer nikjer žive duše! Zajahal je v jarek in je na tisti planjavi, kjer so se pred dnoma izletniki pomudili pri pastirskih čih kolo, zagledal pol kilometra od poti njem napol podrti koč. Dež je že v padal, ko je pridiral h koč, ki je bila ljena iz grobeга, neometanega kamenja imela skoncema slabo leseno pristrešje je s konja in ga zapeljal pod streho, v našel zavetje. Sedel je na končnik vrta, molen iz stene, ter se zagledal vdež. Čez dež je zapazil, da dirja po poti, po kateri je šel, v najhušjem diru jezdec, ki je bil plaval po zraku, nego jahal po zemlji, se se je jedva dotikal tal, tako vneto je dežju. Poleg njega je tekla velik pes.

“To je Heugeigen, kobila nadporočnika duge. Pa vendar ne pride orožnik pod mosto?” se je prestrašil Vilar, ki je prav sovražil njegov prevneto delavnost v Bosni bi rad potoval v družbi takšnega razsvetle kulture, takšnega teptalea človeškega stva, takšnega škodljivca našega ugleda kanu, tega bašibozuka v naši opravi.” Pa časa, da bi do kraja dal duška svoji ogorn sli, ker jezdec je bil že okrenil s poti in v nutkih ga je prinesla suha, tankonog pred koč.

V različnih jezikih so vrele kletve čevih ust, ko je skočil s konja in ga zavrel streho. “Ho-hoho, zdravo, gospod inženir, prej vam moram podati roko, da vas pripozna za našega človeka. Glejte, kako vas gleda.” Upehani Buzduga je stisnil roko, potem je potrepal psa po mokri kajajoč: “He, šejče, prijatelj, prijatelj, —ter ga z nogo odrinil v stran. Posledično je povohal Vilarjevo bedro, menda si zapomnil novega prijatelja — in zadovolje potepel v kot. “Sedel sem v Bukinjah, ko ste capali mimo, in sam satan me je da nisem šel precej z vami,” je govoril duga.

(Nadalje)

Kadarkoli je ljudstvo mislilo na svoj se hotelo boriti zanj, so mogli gledati vrnejo njegovo pozornost z drugimi navadno je bila masa tako kratkovidna, dala zapeljati. Sedanja vojna je posebno za tako zaslepljevanje. Zato delave —

Barbarstvo in

Suspend

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

Barbarstvo in

ADVERTISEMENT

vstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1892.

Inkorporirano 24. februarja 1903 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans. Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans. Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans. Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans. Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans. MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans. ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa. FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark. MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans. JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans. Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50. Vsi dopisi se naj blagovelijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

urada gl. tajnika A. S. B. P. D. PREMEMBE PRI KRAJEVNIH DRUŠTVIH V MESECU APRILU 1915.

Pristopili člani:

društ. št. 20. Domijan Bohinec.

Prestopili član-ice:

društ. št. 4. k društ. št. 9. John in Sluga. društ. št. 5. k društ. št. 16. Ferdin Schedenik. društ. št. 6. k društ. št. 11. Frank in, od društ. št. 7. Jacob Lošnik, društ. št. 9. Josef in Cicilija Povše. Zopet sprejeti člani-ice: društ. št. 9. Leo in Paula Steiner. društ. št. 11. John Železnik, Leo in, Frank in Brigita Paulič. društ. št. 16. Mohor Žaubi, John in, Louis Koblar, M. Lešnak, V. Novak, M. in Mary Tomašek. društ. št. 19. Ignac Košak in John in. društ. št. 20. Louis Glava in Frank in. društ. št. 22. John Manfred.

Suspendirani člani-ice:

društ. št. 2. Drugi mesec: Blas. vrstu in Josef Zupančič. društ. št. 5. Franciska Schedenik. društ. št. 7. John in Mary Kunsek, in Mary Požun. društ. št. 9. Karl Giodan, Mart. in Kerne.

Pri društ. št. 11. Singfried Starina, Anton Opaškar, Jos. Zupan, Karl in Gera Starina. Drugi mesec: Fr. Kozjak, Fr. Rotar, Math in Mary Medved.

Pri društ. št. 16. John Brenčič, John in Mary Pirnat. Drugi mesec: Jos. Zalaznik, Jacob in Mary Rench.

Pri društ. št. 19. Jernej Burkelca, Urban Mesik. Drugi mesec: John Strmšek in Frank Sornig.

Pri društ. št. 23. Fr. Oblak, John Juvan, John Smrdeli. Drugi mesec: Ant. Maslo in John Sprohar.

Izobčeni člani-ice:

Od društ. št. 2. Vincenc in Paula Bresnik. Od društ. št. 5. Ant. in Matilda Oberider. Od društ. št. 7. Jos. in Julija Miklane. Od društ. št. 9. Konrad Konec in Martin Žauber.

Od društ. št. 11. Ant. Kral, Aug. in Ivana Kuplen, Blaž in Julija Godina. Od društ. št. 16. Martin in Mary Knes. Od društ. št. 18. Heinrich in R. Ertzel, Frank Kastelic.

Od društ. št. 19. Jos. in Polča Blažič. Od društ. št. 22. And. Zore. Prostovoljno odstopi od društ. št. 19. Frank Orehek in Jacob Pavale.

Umrli član:

Pri društ. št. 5. Weir, Kans., Frank Vološek, crt. 435. Umrli 15. aprila 1915. Vzrok smrti sušica. JOHN ČERNE, gl. tajnik.

LUSITANIA.

Barbarstvo ima vendar različne oblike. Če se na Tihem oceanu kakšnem izgubljenem otoku vije ladja, pa pobijejo polinezijske ponesrečene mornarje, se divjaško dejanje. Če jih ni še požro, je zverstvo vse-otrovo večje. Za mrliča, ki nima čutov v sebi, je vseeno, ali ni v zemlji, ali se kuha v kotli. Ali čuti živih rebelirajo zotak kanibalizem, ki peha umrle nazaj v najhramnejše globo predčloveštva.

Evropi je vojna. Sama ob je barbarska. Če ni vsa naskultura le karikatura, se ne ubijanje na povelje, klanje znanega namena, pokončava človeškega dela označevati gače kot z barbarstvom, z divvom.

tudi v to zverstvo zna člo bestija zanašati se poveča- trahote; tako zna potencirati stvo, da se zledeni kri v ži- in posumnja razum sam o se- er se v grozi osupel vpraša, da na vsem našem napredku, ej naši civilizaciji in kulturi kaj resnice, ali ni vse, kar am zdi pridobljeno, le drzna ara, le smešen izrodek domiš- katero šegečejo hudobni de i, igrajoči se s človekom ka- vter z listom.

ljoni na Francoskem in v ji, milijoni na Poljskem in v patih, stoinstotisoč na Tur- — bijejo se, bodoje se, ljajo se, zakaj, čemu? Volja onov je nič. Absoluten ukaz se. Ukaz zadostuje in množi- ostanje mesarji, ki koljejo— liko je napredovalo človeš-

Evrope se izpreminja v po- lišče. Zemlja, ki mora re- človeka, žival in rastlino, se toša. Njena rodovitnost se uje za leta in leta. Cvetje slavnje in moderno sveže kul- po mestih se tepta, razdira, se strupe, sovraštvo se veep-

lja rodovom bodočnosti. Najsmeljši izumi so sredstva umora.

Priča največjega barbarstva si, o človek dvajsetega stoletja! Še več; vsak dan prinaša novo pre- senenje; vsak hip razdira bolj- inbolj vero v človeštvo in v člo- večnost.

Blizu irskega obrežja, ob vho- du v kanal sv. Jurja je nemški podmorski čoln potopil Lusitani- jo, plavajoče mesto. Ej, mnogo povodnih hiš je morje pogoltnilo, odkar je mir pobegnil iz Evrope. Grozote, ki se ponavljajo devet mesecev, postanejo vsakdanje. Živci ne prenašajo razburjenja, ki se stopnjuje v neskončnost, pa otope!

Ali Lusitania... iz žice ven- dar nimaš živcev in kri se ti po- žene v mogočnih valovih v glavo in preplavi in razgreje vse mož- gane. Čez tisoč ljudi, po zadnjih vesteh 1154, je utonilo v morju, ko sta dva nemška torpeda zade- la gigantično ladjo.

Bojno ladjo?... To se razume da se na vojni potapljajo sovra- ne križarke in oklopnice in tor- pedovke, če se dosežejo. Barbar- sko je; ali taka je vojna.

Lusitania je bila pasażirska ladja. Poizkusi izgovorov, da je bila oborožena, so smešni. Če bi bila oborožena prišla v New York, bi bila morala zapustiti lu- ko v 24 urah, ali pa bi jo bili in- ternirali, kakor se je zgodilo dva- nemškima križarkama. Če bi se bila oborožila v New Yorku, je ne bi bile ameriške oblasti pustile iz luke. Kolektor newyorške luke iz- javlja uradno, da ladja ni bila oborožena. Kanoni na njenem krovu so sploh bajka za male o- troke.

Na ladji je bilo po poročilih 1918 oseb; morda par več ali manj. Ne da bi bil podmorski čoln posvaril parnik, ne da bi mu bil dal časa za rešitev ljudi je iz- strelil vanj dva torpeda. In par- nik se je pogreznil. In z njim čez tisoč ljudi, možkih, žensk, o-

Slovincem v Chicagu.

Jugoslovanski socialistični klub št. 1. v Chi- cagu je sklenil na svoji zadnji seji, da priredi

JAVEN SHOD

z ozirom na agitacijo, ki se je vnela med ameriški- mi Jugoslavnimi zaradi evropske vojne, njenih po- sledic in položaja Jugoslovanov v stari domovini. Shod bo v nedeljo, 16. maja 1915 ob 2. popoldne. Najeta je za to zborovanje

Hoerber's Hall

na Blue Island Ave. med 21. in 22. ulico (blizu križišča 22. ulice, Blue Island Ave. in Ashland Av. Jugoslovanski socialisti v Ameriki so, odkar se je začelo gibanje za Slovensko ligo, izpostavlje- ni najraznovrstnejšim napadom. Po nacionalistič- nem časopisju se trudijo poklicani in nepoklicani ljudje, da bi prikazali jugoslovanske socialiste za

trok; potnikov in mornarjev; ne- oboroženih, nekombatantnih oseb. Tudi veliko število Amerikan- cev je vmes, sodeč po imenih tu- di nekoliko Jugoslovanov. Tudi vzajemno pobiranje obo- roženih ljudi je bestialno. Ali razlike so različne. Države so kodificirale medna- rodno pravo. Sklenile so pogode- be in jim dale značaj mednarod- nih zakonov; med njimi so posta- ve za vojno. Zato imenujejo mo- derno klanje narodov civilizira- no vojskovanje. Ali še preden je civilizacija dosegla kapitalistično stopnjo, je veljalo načelo, da so nebojevnik nedotakljivi; življe- nje žensk in otrok je bilo sveto; kdor se je pregrešil proti tem prin- cipom, mu je bil vžgan žig neiz- brisne sramote na čelo.

Če je znamenje civilizacije, da ne sme veljati surova sila, ampak pogodba — v katerem skrovišču čepi in sanja tedaj civilizacija? Potop Lusitanije in nedolžnih, nebojevnik ljudi je greh Nemčije, nemške države, nemške vlade. In nobene opravičbe ni za ta zločin. Kar govori Dernburg, kak pišejo nemški časopisi, niso opravičenja, ampak izgovori, kakršne ima vsak hudodelec. Niti napoved zločina ne opravičuje. Če da pirat oglas- v časopise, da namerava potaplja- ti žene in otroke, ni to nič lepše- ga, kakor če piše tolovaj grozilna pisma.

Ali to zadnje potentanje med- narodnih zakonov, ta vsako od kraljev in cesarjev podpisano po- godbo za brezpomembno krpo pa- pirja obeležujoča bestialnost o- znanja obenem bankrot kapitali- stične družbe. Ta "od Boga u- stanovljena organizacija reda in zakona" manifestira vpriči vse zgodovine z divjaško grozo, da nima druge moči, nego so jo ime- le zverine, preden je človek stop- il na zemeljsko skorjo — da je brutalna, njene lastne zakone in pogodbe zaničujoča, zločin nad zločin vlačea, vso človečnost sramo- teča brutalna sila njeno edino sredstvo, njen ultimim refugium.

Kapitalistina družba izraža svojo nesposobnost in se deklarira kot skala, ki se je privarila člo- veškemu napredku na pot. Zma- ga, ki jo potrebuje ideja človeš- tva, je zmaga nad kapitalistično družbo, zmaga socializma.

VARNOST V CHICAGU.

Sweitzer in Thompson, oba ka- pitalistična kandidata za župan- stvo v Chicagu, sta — po navadi stari — pred volitvami obljubo- vala hribe in doline. Oba sta hotela napraviti iz Chicaga naj- večje, najlepše, najzdravješe, najbogatejše in najvarnejše me- sto sveta. Oba sta hotela prena- ti tave, bandite, vedeževalce, sleparje in sploh vso sodrgo iz Chicaga.

Oba nista mogla biti izvoljena. Ali eden izmed obeh, Thompson, je zmagal. Odstavil je doseda- njega policijskega načelnika Gleasona in imenoval novega, Chas. Healeya. Ta osebna izpre- memba je baje že storila čudež. Novi policijski šef se baha, da so zločinci že na begu iz Chicaga in da nosi delo policije že svoje plo- dove.

Mi ne bi bili tako krivični, da bi zahtevali kar v dveh, treh dneh po slavnostnem ustoličenju mest- nega kralja dokaze velikanskega preobrata, ker ne verujemo v osebno čudotvornost. In na hipne uspehe tudi ne bi nič dali, kajti pogovor, da nova metla dobro pregota, ni brez podlage. Toda če

se gospodje že tako bahajo, izzi- vajo naravnost kritiko. Zato se lahko pove, da se tudi tukaj lastna hvala pod mizo valja.

Dne 4. maja je bil sredi belega dne v svoji pisarni ustreljen poljski banakar John J. Slomski na 2159 zap. 18. ulici. Obenem sta bila oropana gostilničar Albert Przybytek in klepar W. Tomaszewski, ki sta bila ravno pri Slomskem. Bankar je bil za svojim pultom in se je razgovar- jal z obiskovalcema, ko se je usta- vil avtomobil pred hišo in je pri- hrumelo pet mož z revolverji v pisarno. Takoj so ukazali nazvo- tek in Tomaszewski roke storila, Slomski pa je stopil proti bandi- tom, ukazujoč jim, naj se takoj pobero. Nato je eden izmed njih ustrelil, drugi pa so pobrali Przy- bytku in Tomaszewskemu denar in preiskali blagajno. Strel je preplašil banakarjevo ženo. Z glasnim krikom je hitela po stop- niceh, v pisarno, zanjo pa enajst- letna hčerka. Krik je prepolnil bandite. Policija, ki je bila ob- veščena, je spravila težko ranje- nega Slomskega v bolnišnico, kjer je kmalu umrl. Pol tuceta detektivov z avtomobilom je pa šlo preganjat roparje. Medtem je že kakšnih dvanajst mož teklo za banditi, ki so na ulici Robey usta- vili avtomobil, ker je bilo treba najbrže kaj popraviti na njem. Ali na preganjalce so bili namer- jeni revolverji in banditi so se zopet odpeljali. Avtomobil je pozneje našla policija, ki je do- gnala, da je bil dne 28. aprila ukraden E. M. Berthu na 1053 Hyde Park boulevardu.

V 7100 Lowe ulici je bila dne 6. maja umorjena mrs. Ella Coppersmithova in njen dveletni otrok John, ko je bil njen mož, član tvrdke Coppersmith Bros. na State in South Water St. na delu. Mrs. Adamsova, sestra Ellina, je ob 2. popoldne našla obe mrtvi trupli, poleg njih pa klavido in nož. V hiši je bilo vse premetano.

Prav tega dne je bila zgodaj zjutraj v hiši 2312 zap. Ohio ul. položena bomba, ki je počila, pu- rušila trinadstropno hišo in malo da ni uničila nekoliko članov rodbine Johna Jarboila, ki je pre- bival v omenjeni hiši. Eksplozija je bila tako močna, da so bila okna po sosednih hišah pobita in so ljudje v največjem strahu be- žali iz stanovanj. Od nedelje do četrtega je bil to tretji atentat, ki se pripisuje "črni roki" v tako- zvanji Mali Italiji.

To so vesele ilustracije policijs- ke trditve, da zločini pojemajo. Ali načelniki te slavne institucije najbrže niti ne slutijo, da se de- lajo precej smešne s takimi oblju- bami in trditvami. Tiste policije, ki bi iztrebila zločin, sploh ni na svetu, dokler je ta svet kapitali- stičen. Kajti razmere, ki jih ustvarja kapitalistični sistem, so večer vir zločina.

Med kapitalistom, ki hoče za vsako ceno povečati svoje boga- stvo, pa brezvestno izkorišča de- lavce, ne meneč se za to, če legajo pregodaj v grob, če jih ubijajo njegovih stroji ali pa eksplozije janskih plinov, ali se navžijejo tuberkuloze v njegovih nesnažnih delavnicah, pa med velikomest- nim tolovanjem, ki si prisvaja z nabitim revolverjem tujo lastni- no, ni v bistvu nobene razlike. Oba hočeta obogateti na tuje stroške, oba oškodujeta druge ljudi, oba morata narkotizirati svojo vest. In pogostoma ima last- nik jam ali plavžev še več uniče-

"narodne izdajalce," za zagovornike ali celo pla- čenike Avstrije, za sovražnike narodnega edin- stva oziroma združenja. Na drugi strani trdijo naši nasprotniki, da je pristop k ligi narodna dolž- nost vsakega Slovence.

Omenjeni klub zavrača vsa podobna podtika- nja in obenem izjavlja, da je članstvo pri ligi za slovenskega socialisti popolnoma nepotrebno. Da- ti pa hoče nasprotnikom priliko, da izrazijo in ut- rdijo svoje stališče, da dokažejo socialistom njih zmote in da razložijo svoje cilje. Zato bo na shodu

SVOBODNA DEBATA

in klub jamči tudi nasprotnikom svobodo govora.

Vabljeni so torej zagovorniki Slovenske Lige, da porabijo priliko in porazijo s svojimi argumen- ti naše.

Sodruge in rojake pa vabimo, da se udeleže shoda, ki ima namen razjasniti pojme.

ODBOR.

SALONI V CHICAGU.

Saloni so nekakšen barometer prosperitete. Kadar ljudje nima- jo denarja, ga ne morejo nositi v salone; če se jim dobro godi, pa že stisnejo včas kakšen ko- zarček. Po tem sodeč je prospe- riteta še precej daleč od Chica- ga. Mesto ima sedaj 7052 salonov; 100 jih je zaprlo svoja vrata. Za obično pomeni to 100.000 dolar- jev izgube. Pred dvema letoma se je plačevalo za preput salona 2000 do 4000 dolarjev; letos se ponuja največ do 500 dolarjev. Kot znamenje časa je to zanimivo.

BOMBA V MESTNI HIŠI.

V kleti mestne hiše v Bronx — severni del New Yorka — je poč- ila 6. maja zvečer bomba, ki je povzročila za 10.000 dolarjev ško- de. Na srečo ni bilo nikogar v poslopju ob času eksplozije. Poli- cija je prišla nekoliko oseb.

Stranka

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z. DNE 3. APRILA 1915.

Navzoči so Godina, Petrich, Polovina, Bojskič, Krpan, Žikič, Dubravae, Šavs, Suša in Hren. Od nadzornega odbora so navzoči Hinich, Trstenjak, Ekonomoff in Celich. Od urednikov sta navzoča sodr. Cvetkov od Radničke Straže in Kristan od Proletarca.

Predseduje Bajskič. Zapisnik zadnje seje se prečita in sprejme. Po zapisniku poroča odbor, ki je imel na skrbi kandidaturu za tajništvo. Sodr. Cvetkov, član tega odbora poroča, da se je na apel ponovno odzval sodr. Petrich in da je vsled tega zadeva tajništva re- šena.

Sodr. Šavs pravi, da se je oglasilo še par drugih kandidatov in je vsled tega za to, ker se je na zadnji seji sprejela Petričeva resignacija, da se ponovno voli tajnik. Pri glasovanju je Petrich izvoljen z 9 proti dvema glasovoma.

Sodr. Šavs poroča, da je slov. upravni odbor z ozirom na formalne resignacije članov v direktoriju J. D. T. D. zaklju- čil, da apelira na te člane, da položijo temu odboru tozadevne resignacije; o zaključkih — pravi — bo poročal na prihodnji seji eksekutive.

Čita se dopis konferenčnega odbora v Pensylvaniji, ki poroča o odloku, ki ga je ta odbor storil z ozirom na klub št. 100, v Ellsworth, Pa. Akeija tega odbora se odobri.

Prečita se apel za finančno podporo v agitaciji, ki jo prireja pensylvanski konferenčni odbor. Odbor je dobil za to svrhu sodr. Djokovića in Langa. — Z ozirom na to, da je bil pensylvanski konferenčni odbor vedno prvi v agi- taciji, kadar je šlo za zbiranje doneskov za razne fonde, se zaključuje, da se dovoli za to kampanjo \$20.00.

Prečita se pritožba nekih sodrugov iz kluba št. 114, Detroit, Mich., radi obnašanja drugih v istem klubu, ob času, ko se je začela evropska vojna. Gl. odbor je mnenja, naj se člani ravna- jo po pravilih.

Poročilo o razpustu kluba v Ironton, Minn., vsled brezposelnosti, se vzame na znanje.

Sodr. Cvetkov čita list sodr. Pajničja iz Roslyn, Wash., ki poroča o delu I. Sušnjarja, kako je govoril v naciona- lističnem tonu na shodih. Po kratki razpravi se sprejme predlog, da se objavi v naših listih, da J. S. Z. ni več odgovorna za dejanja I. Sušnjarja, ker ni več član zveze.

Zadeva sodr. Millerja, ki želi pristopi- ti v klub št. 61, Detroit, Mich., se prepusti dotičnemu klubu.

Sodr. Petrich poroča, da je bilo v mesecu marcu razpečanih 1585 rednih, 166 izjemnih in 10 dualnih znamk.

Dalje poroča, da sta bila potom sploš- nega glasovanja izvoljena v nadzorni odbor sodr. Ekonomoff in Celich. To se vzame na znanje.

Sodr. Hinich od nadzornega odbora poroča, da so pregledali knjige in našli v redu.

Sodr. Zavertnik ml. poroča, da bo do druge seje izdelal račun stare tiskarne in ga prinesel na sejo. Vzeto na znanje.

Sodr. Šavs predlaga, da se poskrbi gl. tajniku za \$1000 bond, češ da je tudi on pod bondom. To se sprejme in naloži tajniku, da nabavi bond, ki se plača iz zvezne blagajne.

Dalje se zaključuje, da gl. tajnik ne posejueje v naprej nikomur nobene svote brez dovoljenja gl. odbora; samo go- vornikom, ki grebo na agitacijo v zve- zne namene, more dati na roke do \$25, o čemer ima poročati na prihodnji seji eksekutive.

Končno se nalaga tajniku, da vse privatne dolgove iztirja najkasneje v teku tridesetih dni.

Glede govnika za W. Allis, Wis., za 1. maj prevzame nalogo sodr. M. Polovina.

Zaključek seje. M. Polovina, zapisnikar.

POGLAVJE O NARODNOSTI.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.
IZHAJA VSILKI TOREK.
 Lastnik in izdajatelj:
 Jugoslovanska delavska tiskovna družba
 v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglas po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugoslovanske zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je posiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by
 South Slavic Workmen's Publishing Company
 Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
 4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Nauki za delavstvo.

Kapitalistična družba je ogromna šola. Kdor se hoče kaj naučiti, ima neštete prilike za to in treba ni skrbeti nič drugega kakor dobre volje. Saj so nauki kapitalizma včasih tako usiljivi, da mora namestoma in siloma mižati, kdor jih ne opaziti.

Noben delavec v Ameriki ne more prezreti tega, kar se sedaj godi v Coloradu. Obsodba unijskega uradnika Lawsons, o kateri govorimo na drugem mestu, je kamen, katerega ni smelo manjkati v stavbi kapitalističnega maščevanja, kajti sicer bi bil slog zgradbe pokvarjen. Lawson je obsojen na dosmrtno ječo za umor, katerega ni nikdar storil in s katerim ni imel nobenega stika, in tako se zdaj vse vjema v slavni državi Coloradu.

Tudi Samuel Gompers, predsednik A. F. of L. pravi: Nič drugega ni bilo pričakovati. Ali če se bo ameriško delavstvo še dolgo ravnalo po svetih Mr. Gompersa, bo lahko od leta do leta konstatovalo, da ni bilo pričakovati nič drugega kakor nasilstvo in krivice.

Da; vse kar se je godilo ob času štrajka in kar se sedaj godi v Coloradu, se vjema z navadami kapitalizma. Najmanjše profesionalnih pretepačev, izzivanje stavkarjev, mobilizacija milice, uradi v službah rudniških družb, oboroženi napadi, ludlowski masakri — vse to je bilo mogoče pričakovati. Tako tudi trinidadska sodba.

Ali delavstvu ne more biti pomagano, če pričakuje, kar je pričakovati po kapitalističnih navadah, temveč izza takih brutalnih udarcev se je treba vprašati: Mora li delavstvo vse to trpeti? Ni li nobenega izhoda iz tega pekla? In če je: Kje ga je iskati, kje je pot do njega in kje so sredstva, ki omogočijo to pot?

Rusija je absolutistična država kljub oktobrski konstituciji, ki jo je moral car leta 1905 podpisati v svoji stiski. Tudi Japonsko, ki znaša svojo civilizacijo z vseh koncev sveta in je prepisalo ustave in zakone naprednih dežel, pokaže svoj absolutizem, če se le malo opraska konstitucionalna povlaka.

Če mislita batjuška in mikado, da sta kdovekaj v svoji avtokraciji, naj se gresta solite. Rockefeller! To je drugačno ime, to je drugačna moč. Absolutizem naj grede tirani študirat v Coloradu.

Imeli bodo pikanten študij, kajti seznanili se bodo z najabsolutnejšim absolutizmom, ki je pa obenem najkonstitucionalnejši absolutizem. Če se pripeljejo od vzhoda, jih pozdravi v newyorški luki ponosni kip svobode; ako ga dobro pogledajo, bodo opazili, da se kip s satirsko ironijo smehlja. Morda jim celo pomežikne, ko se prihajajo v deželo svobode učiti trinoštva.

Rockefeller! To je zvok. Predsednik Wilson, prvi uradnik Zedinjenih držav, stoječ po svoji oblasti najmanj v enaki vrsti s cesarji in kralji starega sveta, je hotel posredovati med delodajalci in delavci.

Wilson? Kdo je Wilson? ... je vprašal Njegovo Veličanstvo ...

dolarski milosti John D. In prezirljivo je odkimal: "No! Med nami in našimi tlačani ne potrebujemo nobenega posredovanja. Kjer potrebujemo bič ali zanko, že ukazemo, da se nam poda."

In ukazali so, pa so slišale coloradske oblasti, coloradska milica, coloradske sodnije. Vse je bilo v službi Rockefellerja in ostalih dolarskih knezov.

Kdo plačuje coloradske uradnike, sodnike, miličarje itd.? Kdo jih namoča?

V konstituciji države in Zedinjenih držav lahko čitamo: Coloradsko ljudstvo. Tudi svoje zakonodajce voli ljudstvo. In s svojim denarjem jih plačuje. A njegovi guvernerji mu spletajo bič, njegovi zakonodajci mu nastavljajo paragrafne pasti, njegovi miličarji streljajo nanj in njegovi sodniki ga pošiljajo v dosmrtno ječo.

To vse se lahko pričakuje, dokler voli, nastavlja in plačuje ljudstvo take uradnike in sodnike, kakršne mu ukazujejo Rockefeller and Co. In mr. Gompers pravi, da je popolnoma v redu, če ljudstvo tako voli in da ne bi bilo prav, če bi volilo svoje reprezentante, kongresnike, senatorje, guvernerje, klerike in sodnike.

Ne, Gompers ne pravi, da je treba voliti ravno Rockefellerjeve ljudi. Toda v Coloradu ni druge: Ali Rockefellerjeve ali pa ljudske. Kajti ločitev v demokrate, republikance, progresiste, nonpartisanse i. t. d. je larifari, kjer gre za delavske interese. Če bi znal pes govoriti in bi ga vprašali, ali mu je ljubeše, da mu odsekamo ves rep z enim mahom ali pa po kosih, bi nas najbrže za odgovor pošteno ugriznil, da bi takoj izpustili niž. Če pojo strojne puške republikansko ali demokratično melodijo, je vse eno, kadar so namerjene na nas. In če se ugonablja proletarijat počasneje ali nekoliko hitreje, ne dela velike razlike.

Sveda ne trdi nihče, da so kapitalistične stranke popolnoma enake. Med sabo že imajo razprtije, kakor tudi konkurirajo posamezni kapitalisti in posamezne kapitalistične družbe. Ta boj je za delavstvo zanimiv in poučen za spoznavanje kapitalističnega sistema. Ali delavske kože se skoraj nič ne dotika. Med sabo se kapitalisti tepo, dokler gre za to, v katere žepe se speljejo profiti; čim gre proti delavstvu, pa hitro izginejo taki spori in ves kapitalizem je složen proti proletariatu.

V Ameriki je republikanska stranka bolj izrazito kapitalistična od demokratične, ki se dela nekako zastopnica srednjih razredov. Ali za delavstvo niso ta notranja gosposka nasprotja nikakršni dobiček. Če se manjši kapitalisti boje večjih in bi radi dosegli zakone proti trustom, niso zato nič boljši prijatelji delavcev in zahtevajo tudi proti njim zakone. Mali gospodarski tirani izkoriščajo delavce pogostoma še bolj kakor veliki, ker si hočejo na račun delavske pare olajšati konkurenco.

Pri stvkih lahko vidijo delavci — in to bi tudi Gompers lahko spoznal — da mine med podjetniki vsako strankarstvo. Republikanski in demokratični, suhi in mokri delodajalci ne poznajo tedaj nobene razlike. Kako more pameten človek pričakovati take razlike v politiki?

Ko je v Milwaukee zavedno delavstvo zmagovalo in si izvolilo socialistično mestno upravo, so kapitalistične stranke takoj zapalile mirovno pipo; razumele so, da vse njihove razprtije ne pomenijo toliko kolikor skupni boj kapitalizma z delavstvom. Očitati niso mogli socialistični upravi ničesar; ali vedeli so, da jo morajo zaradi svojih kapitalističnih interesov imeti v svojih rokah.

Mestu Milwaukee so sledile druge občine in nonpartisanstvo ni že več velika izjema v Ameriki.

Kako bi bilo to mogoče, ako ne bi bilo med vsemi temi strankami močnih gospodarskih vezi? Kako more človek zdravega razuma pričakovati, da bodo veliki ali mali kapitalisti v politiki ovirali svoje lastne gospodarske interese?

Vse kar se je godilo v Coloradu, je bilo pričakovati. Z Gompersom se strinjamo v tem, da je bila tudi v Trinidadu pričakovati taka ali podobna sodba, kakor je bila izrečena proti Lawsons. Ali če jo je Gompers — kakor sam pravi — pričakoval izza vsega, kar se je v Coloradu delalo proti

Narodovi atomi se menjajo.

Človek je bil v svojih prvih začetkih nomad. Selil se je od kraja v kraj, kakor so zahtevali pogoji njegovega prehranjevanja. Kadar je svoji okolici pokončal divjačino ali jo tako preplašil, da je pobegnila, je pobral svoje bomo imetje in jo mahnil po sledovih živali dalje.

Take so bile njegove življenjske navade po sili mnogo mnogo tisoč let. Nomadska kri pa je ostala v njegovih žilah tudi še potem, ko so se razmere že temeljito izpremenile in si je začel urejevati stalna bivališča. Vse do naših časov je ostal ta nagon "vandranja" v ljudeh; in vse do danes so razmere na zemlji take, da silijo mnogo ljudi na selitev.

Koliko sveta so preromali ljudje v onih davnih časih terciarne dobe našega planeta, v presledkih med posameznimi ledenimi epohami, pa potem, ko se je led umaknil povsem na sever in na vrhove najvišjih gor! Brez železnic in cesarskih cest so prehodili daljave, ki se nam zde danes nemogoče za pešca. Zapustili so nam spomine, da lahko zasledujemo vsaj nekatera teh potov. Visoko gori na mrzlem severu se je razvilo belo plemo z visokim čelom, a daleč v srednji Aziji je ta rasa ustanovila prva znana nam mesta, prve države. Odtod je raznašala svojo pridobljeno civilizacijo na vse strani, zlasti proti jugu, jugozapadu in zapadu, medtem ko so se mu mongoloidna plemena umaknila proti vzhodu.

Okrog sredozemskega morja so tisočletja vrvela človeška jata. Iz starih krajev došli čopori so ustanavljali nove države; kadar so se utrdili in pomnožili, so snovali kolonije. Če so se te povečale, so pogostoma prerezale vez z matično, pa so se razvile v samostojne države, iz katerih so se zopet selili kolonisti v druge kraje. Včasih so celo kolonije podjarmile svojo prvotno domovino. Boji so neprenehoma hrumeli, zmage so se menjale, meje so se premikale, središča gospodstva so se prenašala zdaj sem zdaj tja; in ljudstva so se krvno mešala.

Tupatam so gospodujoči med znogovalci prepričali mešanje s strogimi zakoni; ustanovili so kaste, v najnižjo so porinili premagano plemo, in vsako krvno zvezo z njim so označili za nedopusten greh. V drugih slučajih so pospeševali mešanje v interesu lastnega plemena; včasih je bilo neizogibno, če so n. pr. zmagovalci prišli brez žena v deželo.

Kolikokrat se je izpremenila posest dežele in krajev, v katerih žive sedanji narodi! Koliko narodov je nastalo na ta način, da se je strnilo eno plemo z drugim, koliko zopet tako, da se je ločil posamezen del od celote, se ločeno dalje razvijal, pa se zopet mešal.

Tam, kjer žive danes Slovenci, so pred njihovim prihodom živele druga plemena. Imela so za

svojo dobo znatno civilizacijo in so že priznavala krščanstvo, katero so poganski Slovenci odpravili. Prebivali so tam Kelti, keltski Iliri. Rimljani pa so bili tudi naseljevali svoje veterance, ki so pripadali raznim plemenom, po deželi. Dalje na vzhodu, odkoder so Slovenci prišli, so bili že prihajali v stike z raznimi plemeni.

V svojih novih bivališčih so premagali svoje prejšnje prebivalce. Odprava vere je najzgovornejše znamenje zmage. Taki divjaki pa vendar niso bili, da bi jih bili poklali kar do zadnjega z ženami in otroci vred. Tega jim tudi ni bilo treba, ker je bilo zemlje dovolj. Stari Slovenci niso živeli v zaprtih mestih; tudi njih občine so bile raztresene. Zasedli so pa takom časa toliko zemlje, da je s svojim številom ne bi bili mogli vse naseliti.

Kaj se je zgodilo s prejšnjimi prebivalci, s Kelti, z rimskimi kolonisti, z ostanki narodov, ki so jih izgubili v časih velikih "selitev" tupatam vsakovrstni večina v Italijo se pehajoči osvovjevalci?

V atome se niso razblinili, v zemljo se niso živi zarili. Zmagoviti Slovenci so jih vsesali, vsilili so jim svojo vero, dali so jim svoj jezik in nekatere svoje navade; zato so pa stari Slovenci sprejeli druge šege od teh novih Slovencev; z njihovo krvjo so dobili tudi nekaj njihovega temperamenta — iz mešanice je nastal nov narod, ki se je tudi nadalje imenoval slovenski, pa vendar ni bil več stari slovenski in se je razlikoval ne le od svojih pradedov starih Slovanov, temveč tudi od ostalih Slovanov svojega časa, ki so se metamorfzirali v drugačnih razmerah.

Skoraj sodobno s Slovenci, morda sploh z njimi skupaj so prišli tudi Avari (Obri) na zapad. Včasih so oboji živeli v prijateljstvu, včasih so se tepli. Včasih so bili Slovenci podjarmljeni od njih. Baje so se pod kraljem Samom združeni s Čehi otrsli avarskega jarma. Kam so se potem izkadili Avari? Ni li nadvse verjetno, da so se po svojem porazu poslovenili in počeli in da je prišlo tudi nekaj njihove krvi v žile naših očetov?

Potem so jeli prinašati našim pradedom luč krščanstva. Razširjali so jih od juga, od ogleja, in od severa, od Saleburga. Kar tepli so se, kdo jih bo prej izvečel. In ker niso hoteli ti neumni pogani razumeti, kakšna sreča jih čaka po krstu, je pomagala križu meč. Hudi boji so vpegljavali sveto vero; orožje, ki je nadomestovalo razsvetljujočega svetega duha, je pa bilo v rokah ljudi, pripadajočih drugim, že krščanskim narodom.

Sveti križ je kajpada moral zmagati; zmagovalce pa so naseljevali med premaganimi ter so jim dajali razne privilegije, da bi krivoverci spoznali, kako je ma-

terijalno koristno sprejeti krščanstvo.

Stari in novi naseljenci so začeli vzajemno vplivati drug na drugega. Bolj proti zapadu in severu je bil novi vpliv tako močan, da je pogoltnil Slovence; niso sicer pomrli kakor od kuge, ali prelevili so se. Nekaj svojega so pa vendar dali narodu, ki jih je vsesal; še danes se poznajo ostanki v dialektih, v petju, v raznih šegah. Še danes hodijo krošiči v nekdanjih slovenskih krojih taneat "af'n Plesch," in cerkev je prav nemška "Krh."

Po drugih krajih je bilo narobe. Kjer je bilo naseljenih Bajuvarov in Saleburžanov premalo, da bi si ohranili svoje šege, so se jezikovno potopili v Slovence. Tako je bilo po Primorskem z Romani, eni so romanizirali Slovence, drugi so se poslovenili.

Vsa poznejša stoletja ni ta proces mešanja nikoli popolnoma zapal, četudi je bil v nekaterih zelo neznaten. Ali razne vojne so od časa do časa zopet pospešile pritek in odtok krvi.

Ravno novejša doba je bila v tem oziru zelo delavna. In je še. Le mimogrede omenimo, da niso francose in italijanske vojne ostale brez učinka. Tudi francoska emigracija je prinesla marsikatero kapljko galske krvi v slovenske žile.

Razumete so slovenske dežele stoletja pripadale Avstriji, državi brez narodnosti, ki niti v nemškem bundu — izvzemši nekatere posamezne epizode — do novejšega časa ni imela izrazitega nacionalnega značaja. Odkar je dobila stoječo vojsko, je ta država le malo gledala na narodne razmere glede na armado, oziroma gledala je negativno. Da so bile v slovenskih krajih leta in leta posadke, katerih vojaštvo je pripadalo drugim narodnostim, ni tako brezpomembno, kakor bi se zdelo na prvi hip.

Ali veliko večji je vpliv gospodarskih razmer. Moderna ekonomija povzroča tako veliko selitev, da je bila historično-mitična selitev narodov ob pričetku srednjega veka le malenkost v primeri z njo. Kdor pogleda številke statistike o naseljevanju v Ameriki, si lahko napravi pojmo o tem. Ravno v pričo velikanske selitve v prekomorske kraje pa kaj lahko prezremo tisto konstantno preseleljevanje, ki se neprenehoma vrši v geografično manjšem, matematično pa prav velikem obsegu. Predvsem se selijo delavci, ki najdejo pogoje obstanka le tam, kjer se potrebujejo njih roke. Kadar se industrija v kakšni deželi ustanavlja, vabi tuje delavce vsaj za kvalificirane stroke, ker ne najde domačih izvečbanih. Tudi inženirje, uradnike, kemike i. t. d. dobavlja iz drugih krajev. Za njimi prihajajo trgovci, rokodelci. Včasih povzročajo tako koloniziranje nacionalne boje, včasih asimilacijo došlecev, včasih eno za drugim. Prvi novonaseljenci se prilagode, sprejmljejo novo narodnost, drugi so ponosnejši in si hočejo ohraniti svojo nacionalnost.

Medtem se vrši selitev tudi na kmetih. Fantje, za katere ni posesti, odhajajo v tovarne in rudnike. Odtod drži za mnoge pot na Stajersko, na Vestfalsko, v Ameriko. Tupatam propadajo posesti; kmetje grede za svojimi fanti. Grunti prihajajo v druge roke, ki so včasih tudi narodnostno drugačne.

Vse te izpremembe se ne vrše v masah, ampak nepretrgoma. In tako navsezadnje ni čudno, da so v nekaterih krajih Fischerji, Maierji, Schreyji Slovenci, Suppant-schitschi, Ambroschitzji, Wesseli pa Nemci.

Imenujemo se Slovenci, In nobenega pametnega vzroka ni, da se ne bi tako imenovali. Nikakor pa to ne pomeni, da teče v naših žilah čista slovenska kri, kri naših slovenskih očakov. Kajti naši očaki so bili tekom stoletij vse mogoče in nihče ne more dognati, katere krvi je percentualno največ v naših žilah.

Prusi se imenujejo Nemci. Nihče jim ne more zabraniti tega. Vendar so po večini ponemčeni Slovani. Na Saksonskem se je nemška kri znatno mešala s slovensko. Italijani se smatrajo za potomce starih Rimljanov; v resnici so potomci neštetihi plemen, ki so se podila po Italiji gorindol. Kaj so Rusi? Kdo naj do-

žene vse arijske in mongoloidne stavine, iz katerih se je tekom zvaril sedanji ruski narod. Ako želim katerokoli nacionalnost, sem vedno v nasto, da želim svojo lastno. Ali pravi nacionalisti so ni ravno na svoje plemo, aristokrati na svojo famulijo, grof ne ve, da le zato ni bebec kakor tisoč njegovih rišev, ker je njegova stara babica na tihem bolj bila svojega brhkega plebej vrtnarja ali kočijaža kakor ga legitimnega plemenitega proga, ter mu je v topli kazala svojo naklonjenost. Priroda eksperimentira povsod in z vsem. Ona meša, križa, zametuje, zajemvo, preustvarja venomer, za narode ni izjeme. Danes včeraj in jutri ne bo danes posameznika se menja; v posecih so vse snovi zamenjane, narodovim telesom je prav In kdo naj dožene, odkod lo vse svoje sestavine? Po krvi in po rodu je organizem, ki podlega kakor drugi zakonu razvoja, t. j. rojstva, izpreminjanja in In kakor za vse atome, velja za njegove dele: Prah ne izgubi. Po krvi in po nobenega razloga, da bi rod poniževal, in ga ni, da povišaval nad druge. Nesposobne se sramovati svoje narodne neumnosti je bahati se z njo. (Dalje prihodnjiti.)

BREZPOSELNOST V NYORU.
 Že davno je pomlad, tednov, pa bo poletje v Prosperiteta je bila ljubljenka, ko mine zima. Ali bi vedel, kje je ostala ta dama! Gospodje demokrate republikanci bi morali vedeti o tem, kajti če so tako sigurnostjo napoveden prihod, bi morali bitijem potovanju poučenjo je zadržalo? Ali se je hudega pripetilo? To je gotovo: V Ameriki ni.

Ali pa morda je tukaj skriva? Morda ima pri valnih fabrikantih toliko dela da se ne more predstaviti? Nekaj na vsak način, zakaj delavstvo se ne more pritoževati, da Prosperiteta preveč nadlego Poročila, ki prihajajo izingtona, kažejo celo, da je darski položaj — vsaj za stvo — še vedno temno velike množice pa sploh ena. Na podlagi preiskave stanega urada v zveznem oddelo je v New Yorku 398.000, torej skoraj štiri delavcev in delavk brez Preiskave so obsegale 370.54.849 družinami, 229.428 duš. Izmed teh delalo za mezdo 95.443. v družinah je bila po ena ali oseb, skupaj 15.417 odstotka brez posla. Ker po ljudskem štetju številnih delavcev v New Yorku 000 kaže račun, da je brezposelnih okrog 398.000. Tudi v drugih ozirih iskave zanimive. Izkazal namreč, da je bilo čez 11. kov brezposelnih že čez 26 odstotkov več kot dni, čez 39 odstotkov 90 dni in 55 odstotkov dni brez dela. Izmed 15.417 delavcev je obsegalo štetje, jih je 2440 minarjev, 2045 stavb delavcev, 1781 krojačev. Mlih strok je bilo klesarjev od slikarjev in tapetnikov od malčarjev 37,1, od 25.9 odstotkov brez posla. Zavarovalnica Metropolitan izračunala istočasno, da je brezposelnih 442.000 delavcev.

Kjer se delavci količkaj no zavedajo, hrepene po glasbi, po gledališču. Ljubeves dan težko delajo, se zbera, pa se uče umetnih tamburice, flavte in igra. Kdo se upa trdit, da pro ni sposoben za kulturo? Če pade najlepša roža v lužo, ni več lepa. Tako je beznjio do svojega naroda združi s sovraštvom do dr. Hudič ne plava na površ lohola, ampak čepi na dne

Walsh II
 Veliko se l
 Rockete
 Pa so v end
 v svojem
 Rockefeller
 ta bi vse nj
 venico. Ml
 uputil v boj
 zvezno
 je ali dos
 v ni mila
 Kakor je z
 med dru
 je zlorabi
 Walsh je ot
 prajo olja in
 na shodu
 jejal.
 "John D.
 vito da sem
 korespo
 bi bil mor
 ne more n
 ki hoče po
 države, ime
 pisi gosp. R
 je postal m
 jaz mislim,
 pregrešil

Tehnika v dvajsetem stoletju.

Največje prekuacije na zemeljskem planetu je izvršila tehnika. Ona je tako stara kakor človeštvo in človek sam je tehnično bitje. Ko je pobral prvi kamen in ga uporabil za orodje, je položil temelje tehniki. Od tedaj se je razvijala čudovito, in z njo se je razvijal človek in njegova družba.

Tehnika je dajala človeku nova sredstva, da jih je rabil sebi prid. Najvišjo slavo je dosegla, ko je otela priložnosti skrite sile in jih spravila v človeško službo. Troj, para, elektrika, to so znamenja tehniškega triumfa.

Ali ob vsem svojem napredku človek še vedno potomee divjaka. Barbarski instinkti imajo pod vse kulturne povlake še največjo moč. In tehnika, brez katere bi bil ostal na vse večne ase žival, služi še vedno njegovim nizkim in surovim nagonom največje, najčudovitejše iznajdnice ne koristijo človeštvu, temveč osameznikom; najsičajnejši produkti uma pomagajo divjaštvu bolj kakor kulturi.

Majhen, ali značilen primer, akšne sadove rodi tudi najlepši predek v sedanji družbi, se najlahko študira v Marylandu. V državi je malo mestec Rockelle, komaj nekoliko milj oddaljeno od Washingtona. Občina oče ostati kakor zakotna vas, pa sklenila, da napravi kanalizacijo. Delo je dobila neka kantraktorska trdka in se ga je brez olgega odlašanja polotila.

Pri taki napravi dobi pač vsaj ar sto delavcev lahko posla? kaj je treba prekopati vse ceste, napraviti jarke, nabiralnike, odjalnike i. t. d.

Da, kopati je treba; ali če je malo delavcev računalo, da dobe kaj dela, so se zelo zmotili. Namesto njih je trdka namestila poseben stroj, ki je bil napravljen v Chicagu in se žene z gasolinovim motorjem sedemdesetih konjskih sil. Mašina dela neizmerno hitro in izkoplje baje v enem dnevu tisoč čevljev dolg deset čevljev globok in dva čevlja širok jarek.

Kje je delavec, ki bi mogel tako hitro kramp, da bi lahko tekmoval s takim strojem?

Toda premislilo malo. Je li izjdba takega stroja dobra ali slaba reč? Podjetnik računa, ali da do zaključka, da ne bo niti dar porabil toliko gasolina, kot bi znašale plače delavcev, kaj mu prihrani mnogo denarja. Brezposelni delavec vidi, da in je železni tovariš odzvel delo kruh. Če ne bi bilo tega konstruma, bi moral podjetnik tega najeti, pa bi se lahko prekanil. Torej je tak stroj prokletostaba reč.

Družba, v kateri živimo, nas je napravila take, da mislimo največ na tisto, kar je najbolj nenavado. Moramo tako misliti, ker družba sama nenaravno ureja in navadno je tisto, kar nam je najbliže, tudi nenaravno.

Kaj je delo s krampom taka velikanska slast, da bi morali tarati, če izgine. Ne moramo li biti eseli, če dobimo mehnično edstvo, ki ga opravlja namesto as?

Daaa... nihče se ne bi trgal za

premetavanje blata in prekopavanje kamenja, če bi imel dosti denarja ali pa posest, ki bi ga redila. Toda od česa bo živel delavec, ako bodo stroji prevzeli vse delo?

Tisoč in tisoč delavcev nas bo oskrnilo s tako besedo, In na ta način bi morali priti do zaključka, da je človek zaradi dela na svetu, ne pa, da je dela zaradi človeka. Ampak bolj verjetno se nam vendar zdi, da je življenje namen, delo pa sredstvo, ne pa narobe. In četudi je človek iskal dela, ker si je z njim napravil svoje življenje bolj človeško, si ga je vendar izkušal olajšati, kakor je le mogel. Kamnitno klavirno in kamnitna sekira je imela tudi ta namen. Ko se je človek naučil brusiti kamen, ni nihče stokal: Oh, zdaj bo pa manj dela. In ko je ukrotil konja, je bil prav vesel, da je mogel del robote naprtiti živali. Ogenj, ki ni bil za nekdanje čase nič manjša iznajba kakor v naši dobi železnica in parobrod, je pozdravil z neznanjskim veseljem, ker mu je omogočil dela, o katerih se mu prej niti sanjati ni moglo. In ko je mogel kamnitno orodje zamenjati z bronastim, je bila to velikanska pridobitev zanj.

Ali — takrat ni bilo kapitalizma. Od olajšanega dela je imel človek delavce koristi; dandanašnji ima le kapitalist dobiček od njega.

Napredek tehnike ni kriv, da se delavecem slabo godi. Kriv je družabni sistem, ki daje vse dobrote napredka v roke posameznikom, medtem ko bi jih lahko uživali vsi, če bi bila družba organizirana za vse.

V kapitalistični družbi vzame nov izum tisočerm kruh. V socialistični družbi bi jim odvzel le breme. Napredek tehnike, ki bi prenašal delo boljbolj od človeka na mehanske, bi dajal ljudem vedno več prostega časa, tako da bi prihajala duševna stran življenja lahko boljbolj do veljave in bi postajali od dne do dne bolj ljudje.

Mislečemu človeku mora postati jasno, da je sedanja družba blazna, če opazuje, da so boljša delovna sredstva kriva večjega stradanja ljudi. Zaradi novih in učinkovitejših strojev vendar ni treba, da bi se pridelo manj kruha, zgradilo manj hiš, izdelalo manj obleke. Logično mora biti pač narobe; čim boljša so delovna sredstva, tem več mora biti izdelkov, tem boljša morajo biti in tem manj truda morajo zahtevati.

Uničiti ne moremo strojev, prepovedati njih rabe tudi ne moremo. Torej je le en izhod, ako nočejo delavske mase postati žrtve napredka. Družba se mora tako urediti, da ne bo človek služil delu, ampak delo človeku; da se ne bo delalo za profit posameznikom, ampak za potrebo vseh; da bo skupno delo in skupen užitek. Tedaj bo pa vsako boljše delovno sredstvo korist za vse in nihče se ne bo bal novih izumov. Narobe! Vsi duhovi, ki bodo sposobni za to, bodo skrbeli, da se dvigne tehnika na najvišji vrhunec in če bo mogoče vse telesno delo nadomestiti z mehničnim, bo to najvišji triumf človeštva.

privatno zaupnost, zlasti zato neker niso bila dejstva, ki jih obsegajo ta pisma, naznanjena komisijski, jaz pa jih smatram za neizmerno važna v zadevi rudarske stavke v Coloradu.

Mesto New York je središče prave moči v deželi. V tem mestu živi mož, John D. Rockefeller sen., najbogatejši mož vseh časov; njegovih več kot tisoč milijonov dolarjev obvladava vse pačnoge industrije. Položaj v Coloradu se obvladava na števec 26 Broadway, v pisarni Standard Oil Co. Zgodovina coloradske situacije je zgodovina izkoriščanja delavcev in neizmerne pretilvanja krvi.

Za John D. Rockefellerja ml. imam le usmiljenje. Besedica "junior" za njegovim imenom mu je že veliko koristila. Soditi bi se dalo, da je še nekakšen paglavi neugnanec; toda mož je že v štiridesetih letih. On je predstavnik največjega bogastva na svetu in dovolim si reči, da ne stori niti najmanjšega razum tega, kar se mu ukaže iz Tarrytown, N. Y. Resnično je John Rockefeller star. mož, ki vodi vse

zadeve v Coloradu. Če ne stori komisija nič drugega, kakor da odgrne pajčolan, ki zakriva tajnost števec 26 Broadway, ni zastoj eksistirala.

Gosp. Rockefeller pravi, da vidi v meni enega izmed uničevalcev industrijskega mira. Če je Lawsonov proces in ludlovski masažer industrijski mir, tedaj nas Bog varuj takega mira.

Popolnoma se strinjam z gosp. Rockefellerjem, da niso bile vse žene in otroci v Ludlowu postreljeni, ampak zmučeni do smrti, in polagam ta primer pred vrata Rockefellerjeve skupine.

Eden izmed dopisov, ki so bili razposlani, obsega govor rev. N. D. Hillea iz Brooklyn, N. Y., v katerem pravi, da so bili coloradski lastniki jam pripravljani na sestanek in razpravo z zastopniki rudarjev. To je prevara, in sicer je to popolnoma jasno. Senator Paterson iz Colorada je kot pričr izjavil, da je imel skupino družb in skupino rudarskih zastopnikov v dveh sosednih mestih, in da so unijski rudarji ne le soglašali s predlogom, da se snidejo z zastopniki družb, ampak da so to naravnost želeli; toda kompanije so odklonile vsako obravnavanje z unijskimi rudarji.

To je hud poper za Rockefellerja in najbrže ne bo zmanjšal njegove jeze. Ali če bo še kaj izkušal odgovarjati Walshu, ne bo dosegel nič drugega, kakor da se spravi še bolj v zagato. Materialno mu seveda vse to ne more škodovati, dokler sede v zveznem kongresu, in državnih legislaturah, v mestnih svetih, po vseh uradih in sodiščih ljudje, katere sicer voli delavsko ljudstvo, ki pa se kljub temu smatrajo za zastopnike kapitalistične družbe, ker vedo, da voli ljudstvo tako, kakor ukazujejo kapitalisti.

PENNSYLVANSKI KAZAKI

Zvezna industrijska komisija vodi sedaj preiskave v Washington, D. C. Zaslisan je bil med drugimi tudi sodr. James P. Maurer, ki je socialističen poslanec v pennsylvanski legislaturi in predsednik državne Fed. of Labor.

Maurer je govoril o državnih konstablilih v Pennsylvaniji, ki jih ljudska govoreca imenuje ameriške kozake. Po tem, kar je sodr. Maurer povedal o njih, imajo pravzaprav preblogo ime in kazakom se dela krivica, če se ta družba primerja z njimi.

Maurer je dejal, da ne bo kazalo delavcem v Penni po njegovem mnenju nič drugega, kakor da se vojaško izvezbajo in oborožijo, če se bodo hoteli varovati, ker ne pomagajo zoper tako brutalno silo nič drugega kakor sila.

Četa konstablov se sestavlja iz bivših zveznih vojakov in iz propadlih meščanskih sinov in je nekakšna reč izmed irske policije in ruskih kazakov; v Pennsylvaniji, pravi Maurer, je uveljavila pravo strahovlado, odkar je bila l. 1905 vpeljana. Navedel je mnogo slučajev, v katerih so konstabli povocirali stavkajoče delavce in potem hladnokrvno postreljali moške in ženske brez obzira na zakon in pravo.

"Pennsylvanski konstabli — pravi Maurer — delajo pod črko zakona, pa so v resnici brezakontna organizacija. Kamorkoli jih pokličejo, zavladajo vojno pravo; v izvrševanju svoje moči so ravnigouvernerju in legislaturi. Konstabli izvršujejo aretacije brez zaopernega povelja, hodijo v hiše neopričevani, in znano je, da so oropali ljudi, ki se niso mogli braniti. Brez zakonite avtoritete izvršujejo hišne preiskave.

Uvedba teh konstablov je bila začetek vojaškega despotizma v tej deželi. Zdaj priporočajo ta sistem tudi podjetniki in drugih državah. Na nas je ležeče, da postavimo taktiko pennsylvanskih konstablov in jaz mislim predlagati, da se delavci izvezbajo v rabi orožja."

Mrs. Harriman, ki je članica komisije, je vprašala, kaj bi postavil na mesto konstablov. Maurer je odgovoril, da normalna policija popolnoma zadostuje za ohranitev miru pri stavkah. Naglasil je tudi, da je v legislaturi delal za odpravo konstablov in se upiral vsakemu ukrepu, ki naj bi bil razširil in dogradil konstablski sistem.

Tudi o zadevah pennsylvanske železnice je bilo zaslisanih več prič, med njimi W. H. Pierce od železničarske federacije. Veliko

senzacijo je zbudila njegova izjava, da se je predsednik bratovščine spredovnikov izkazal izdajalca svojih tovarišev. V času stavke delavniških delavcev v Altooni leta 1914. je šel kot zastopnik svoje bratovščine v Altoono, da bi se postavil za delavce, pa ni izpolnil svojih obljub. S svojim izdajalskim postopanjem je razrušil družine, uničil imetje in si nakopal odgovornost za samomora vest. Duhovščina, trgovci in drugi vplivi v Altooni so se trudili, da bi zatrli delavstvo. Največjo podporo pa ima pennsylvanski železniški sistem v neorganiziranih delavcih, ki so večina pretnja za organizirane.

MILJONI V JEZERU.

Tri milijone dolarjev je Chicago žrtvovalo za zgradbo novega valobrana v michiganskem jezeru. Zdaj počiva delo na tej zgradbi; ustavljeno je zaradi preiskave.

Trije milijoni dolarjev, to je svotica, ki se težko izda v Ameriki, ne da bi se ji približal graft. Stavbni inspektor Henry Erierson in mestni računovodja R. Pik sta pregledovala zgradbo, ter sta ba je našla, da je konstrukcija nezadostna, da je zid na severni strani zelo slab in da je sploh delo pomanjkljivo. Tudi vojni department je dobil pritožbo, da ni z dosedanjim delom nič.

Zdaj so dobili trije inženirski izvedenci nalog, da preiščejo vse delo z mestnim računovodjo Eugene R. Pikom in s komisarjem javnih del William R. Moorhausom. Stavba je bila najprej odana tvrdki Byrne Bros., 208 La Salle Str.; ali po vsakovrstnem sodnijskem natezanju ji je dobila Great Lakes Dredge and Dock Co. "Visoka" politika je imela s to rečjo dosti opravka. Zdaj bi se pa v mestni hiši radi seznanili tudi nekoliko z "globoko" politiko, ki ima svoje dno z žepih politikantov. Pripovedi o graftih namreč nikakor nečesto utihniti.

Vsa stvar se pa izvaja zelo skrivnostno. Voda je pokrila bizznis in treba bo dobrih oči, da ga razkrijejo.

SODNIJSKI UDAREC.

Sodnik J. Baldwin v Chicagu je velik prijatelj organiziranega delavstva. Boj natakarije in uslužbenk v nekaterih čiechaskih restavracijah je našim čitateljem znan. Zaradi koščka pravice so morale tekati okrog sodišče in odstranjevati neprenehoma nove zapreke. Prepovedali so jim stati pred restavracijami, v katerih je stavka; prepovedali so jim nositi napise, da je v dotičnih restavracijah stavka. Zdaj je izdal sodnik Baldwin kar generalno prepoved v prid 55 restavracijem, prepoved, ki obsega tudi restavracije, v katerih ni štrajka, prepoved, ki naj velja za sedanost in bodočnost. Tako je zdaj oboje v teh restavracijah zvezano na rokakah in nogah — s pomočjo svete pravice. Prepovedano je postavljati stavkarske straže ali na kakršenkoli način upozarjati občinstvo, da je v dotičnih lokalnih stavkah. Druga sodnika ni hotel Mr. Baldwin dovoliti.

Natakarska unija št. 484 je imela 20,000 dolarjev stroškov ter je izrpana.

V krogih unionistov je povzročila Baldwinova prepoved veliko razburjenost. S. A. Olander, tajnik ilinoške F. of L. je dejal: Sodniki, ki izrekajo take prepovedi, so delavstvu ter svobodni ljudstva in vladi bolj nevarni kakor kdorkoli. — Ed. Noekels, tajnik čiechške federacije, je dejal, da od takih sodnikov ni pričakovati nič drugega kakor od vladne razsojevalne komisije v sporu železničarjev. Ako noče biti delavstvo še nadalje svavano od kapitalističnih sodnikov in političarjev, mora voditi svojo lastno politiko, ne pa služiti pri volitvah kapitalizmu. Zdaj dobiva od kapitala nagrado.

SOCIALISTIČNI SODNIŠKI KANDIDATI.

Na okrajni konferenci socialistične stranke v Chicagu so bili v sredo imenovani kandidati za volitve sodnikov, in sicer: Za najvišjega sodnika Frank L. Wood; za višjega sodnika Henry E. Murphy (za daljši termin); Louis Delson (za krajši termin); za o-

Srbeči opahki,

kakor srbečica, kraste, lišaj, oblotčnik, brsljansko zastrupljenje, srab, slani tok, luskinje, prišč in mozolji zahtevajo nadevanje tešilnega mazila.

Severa's Skin Ointment

(Severovo Mazilo zoper kožne bolezni) prežene bolečine in odpravi opahke. V nekaterih slučajih bi SEVERA'S MEDICATED SKIN SOAP (Severovo Zdravilno milo) okrajšalo čas zdravljenja s tem, da bi vzdrževalo bolne dele v čistem stanju.

Čitajte više naznanjeno pismo in se prepričajte.

Cena Severovega Mazila zoper kožne bolezni je 60c
Cena Severovega Zdravilnega mila je 25c

W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.

Opahki so izginiti.

"Naznanjam Vam, da je Severovo Mazilo zoper kožne bolezni izborni pripravke zoper razne kožne opahke. To govorim po osebnem opazovanju. Moj sin je imel opahke več kot eno leto. Zdravnikovi računi so postajali vedno večji toda nič mu ni pomagalo. Čital sem v časopisu o Severovem Mazilu zoper kožne bolezni ter sem ga poskušal in je dobro učinkovalo. Ko smo porabili tri lončke, so opahki izginiti." Albert Skrabalak, 141 Walnut St., Binghamton, N. Y.

Severa's Tab-Lax

bi morali rabiti vsi, ki trpijo vsled zaprke ali enakega neprikl. So prijetno sladkorno odvajalo za otroke in odrasle. Cena 10 in 25 centov.

Kadar kupujete zdravila, vprašajte lekarnarja za Severovo in ne vzemite nadomestitev. Dobite pristne. Ako jih ne morete dobiti v Vaši okoliščini, naročite jih od nas.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTON, N. PA.

100 Kron \$16.55

VI SE TEMU ČUDITE?

Vendar pa je z obzirom na sedanje razmere v Evropi razumljivo, da cene denarju padaju v starem kraju torej to je; povod, da lahko pošljamo denar v domovino po gornjih cenah.

POPOLNO JAMSTVO.

Slučajno, da ni bil denar bodisi iz katerega koli razloga izplačan v stari domovini, ga vam povrnemo.

Za to vam jamči ta najstarejša in največja Slovanska Banka v Ameriki

Glavnica in prebitek \$600.000.00 — Hranilne uloge \$4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS.

Ako nam pišite, pišite slovensko. — Ako pridete osebno, govorite slovensko.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba.....	\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zaverčnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čiechaskih klavnic.....	.75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veđa.....	.50
Država prihodnosti.....	.20
Proletariat.....	.10
Ettin Kristan: Nevarni socializem.....	.10
Komunistična manifest.....	.20
Kdo uničuje proizvajanje v malem.....	.10
Socializem.....	.10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva".....	.10
Kapitalistični razred.....	.10
Vojna in socialna demokracija.....	.15
Prof. Wahrmond (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost.....	.25
V dobi klerikalizma.....	.20
O konsumnih družtil.....	.10
Moderni politični razvoj.—Moderni gospodarski razvoj.—Čilji socializma.....	.10
Zadrudna prodajalca ali konsum.....	.05
Štiri črtice. (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič).....	.10
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič).....	.10
Katoliška cerkev in socializem.....	.10
Spoved papeža Aleksandra.....	.10
Francka in drugo.....	.25

Vse te knjige in brošure pošljemo poštaine prosto.

SUHI IN MOKRI V ILLINOIS

Tudi v Springfieldu, kjer ima ilinoška zakonodajnica svoj sedež, se igra velika ameriška komedija: "Suša in mokrota." Pristih burkah, ki jih uprizarjajo v gledališčih, se vsaj približno ve, kdaj jih bo konec; za norčavosti suhih in mokrih ne more tega živ krst povedati. Na eni strani stoji prohibistični tihotapec s svojo protisalonsko ligo in ostalimi organizacijami hinavščine, na drugi

strani pa so velike pivovarne, fabrikanti viska in drugi interese ti alkohola. Talenta za vsakovrstne intrige imajo na obeh straneh brez konca in kraja. Enkrat so eni gori in drugi doli, čez nekaj časa je pa zopet narobe. Zdaj so na svoje začudenje suhi spodej. V senatu je propadla Clearyjeva resolucija, ki je zahtevala, da naj licenčni odbor glasuje o predlogi rezidenčnih distriktov, katero je podpirala protisalonška liga. Suhi so imeli 23 glasov, mokri pa 22. Ampak suhim so manjkali trije glasovi, kajti za zakonito večino bi bili morali imeti 26 glasov. Zmagali mokrih ni ravno sijajna; ampak načrti suhih so za enkrat vendar pod mizo.

Kdor se reže z nožem, je bedak. Kaj pa je tisti, ki tepe samega sebe z volilno glasovnico?

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

- Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDEJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZOBNIKI:

- VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

- IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOSIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

- Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTVE SLOVENSKEGA PODPORNEGA NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

- Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Štefanič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, se uljudno prošeni, pošiljati vse pisma in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravi, edino potom Poštai; Expressnih; ali Bančnih denarnih karnic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

\$500.00 na \$1,000.00 in bi pustil bolniško podporo, da bi ne bil nič zavarovan za podporo. Ako prestopi iz oddelka \$500.00 smrtnine za \$200.00, se ni treba dati preiskati pri zdravniku. Ako pa prestopi iz odd. \$500.00 smrtnine za \$200.00 in dnevne podpore za dva dolarja, tedaj se mora dati zdravniško preiskati zaradi bolniške podpore.

Koncem meseca maja 1915. bodo dotiskane prošnje za prestop iz nižjega v višji oddelek. Čim bodo gotove, jih razpošljemo društvom. Do tedaj naj si pa tajniki društev zabeležijo v svoje knjige vse prijavitelne člane za višji oddelek smrtnine in bolniške podpore, ter prijavitelne za nižjo smrtnino. V mesecu juniju pa se bodo vse listine poslane v glavni urad.

Neki nedostatek pri članih in članicah S. D. P. Z. me že dolgo sili, da bi članice javno opozoril nanje, pa zaradi mnoge dela se marsikaj odloži. Nedostatek, ki ga dobro poznam, ker poznam člane, članice in društva, spadajoče k S. D. P. Z., je v tem, da imajo premalo zavarovane svoje otroke pri S. D. P. Z. Res je, da so otroci naših članov posebno zdravi, kar izkazuje statistika smrtnih slučajev, odkar je sprejet pri S. D. P. Z. otroški oddelek. Toda to naših otrok ne zavaruje za naprej; s tem se ne smemo tolažiti, ako smo bili doslej zdravi, da bomo še naprej. Najmočnejšega vojaka predre kroglja, povzročitelja smrti. Ravno tako zbolli najzdravejši otrok, in konec boleznij je dostikrat smrt. Cenjeni bratje in sestre, naša dolžnost nas veže do S. D. P. Z., da imamo svoje otroke zavarovane pri S. D. P. Z., mesto pri družbah druge narodnosti. Časi so danes taki, da pristopa le malo novih članov; nekaj je tega kriva vojna, ker ne pridejo nove moči v Ameriko, drugo pa slaba ameriška prosperiteta.

Na vrtu Slovanske Delavske Podporne Zveze moramo varovati cvetlice, katere bujno cveto, da se nam ne prikraje nepridiprav in jih ponese iz vrta. Toda še ni dovolj, da samo varujemo svoj vrt. Da ga ohranimo svežega in razširimo njega prostor, je treba vedno in vedno novih moči in novih članov. Kaj pomaga vrtnarju presajati vsako spomlad cvetke, ako ne bo skrbel, da si zasadi nove? Vinogradnik ne bo dolgo pridelaval vina, ako ne bo zasajal mladih novih trt. Kakor vrt in vinograd, tako je podporna organizacija. Z nami starimi člani pojde se nekaj desetletij, potem pa se bomo počasi, toda gotovo izredili v vrstah. Da se nadomestimo, da ojačimo S. D. P. Z., nam je dolžnost, da skrbimo za naraščaj mladih članov. Vsak član in članica, kateri ima otroke in so stari eno leto, ima dolžnost, da jih takoj vpiše v S. D. P. Z. Pristopnina je le 75c in samo 15c mesečina. Smrtnina za umrlim članom-članico otroškega oddelka se plačuje iz blagajne S. D. P. Z. \$100.00.

V spomladanskih in poletnih nedeljah, praznikah in večerih se ljudje veliko bolj gibljejo na prostem, kakor v zimskem času. Zaradi tega je tudi letni čas veliko pripravnejši za agitacijo kakor zimski. Na izprehodih in izletih pridemo vedno v dotiko z rojakom, znanceem ali prijateljem, ki še ni član S. D. P. Z. Naša dolžnost naj bo, da izrabimo prvo priliko, ki se nam nudi v pogovoru, za agitacijo, da ga pridobimo za sobrata oz. sestestro.

S sobratskim pozdravom
FRANK PAVLOVIČ,
gl. predsednik S. D. P. Z.
LOUIS BAVDEK,
gl. tajnik S. D. P. Z.

TAJNIKOM KRAJEVNIH DRUŠTEV S. D. P. Z.

Ako kateri tajnik krajevnega društva ne dobiva Proletarca, ali ako ga dobiva na napačen naslov, je najboljšo, ako se takoj pritoži na upravnštvo Proletarca. To je najboljša in najhitrejša pot, da se pomota popravi. Torej tajniki, v bodoče slične pritožbe pošljite nam, ne pa gl. tajniku S. D. P. Z.

Z delom se puščava izpremeni v vrt; brez dela propade najlepši vrt v puščavo.

Rože so lepe, ali kruh je potrebniji. Kadar ima človek dosti kruha, se lahko briga za rože.

S tem uljudno vabimo rojake, znance in prijatelje k obilni udeležbi. Zlasti članov društva naj nobenem ne izostane.

Vstopnina za moške je en dolar, ženske so vstopnine proste. Za hladno pijačo in sveži prizgizek bode v polni meri skrbel v to izvoljeni odbor, kateri bode skušal vsakemu kar najbolje ustreci.

Ker se gre za okrepitev društvene blagajne, vsled tega je članstvo na društveni seji v aprilu soglasno sklenilo, da kdor se članov društva ne udeleži Pic-nica, plača vseeno 50 centov v društ. blag. Izsvet ni nobenem naj bi bil že bolan, oddaljen ali pa drugače zadržan.

PRIPRAVLJALNI ODBOR.

IZ NASELBIN.

Pueblo, Colo. V štev. 29 in 32 Gl. Sv. so bili priobčeni članki, v katerih se je podtikal tuk. soc. klubu nekakšen absolutizem, diktatorstvo i. t. d.; namigavalo se je tudi na neko resolucijo, katero je baje klub nameraval sprejeti proti imenovnemu listu. Vrag ga znaj, kje se je skuhalo dotično sanjarilo, ker klub omenjenega dne (11. aprila) sploh seje imel ni; zboruje namreč vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu. Ali jo je g. iz "rajske doline" že tako zavozil, da išče potom lažnjivih izmišljotin morda simpatij pri svojih naročnikih?

Svetovali bi njega "modrim" poročevalcem, da se v bodoče bolj informirajo, da ne bo blamaža zopet igrala glavne vloge. Sicer se pa, kot izgleda, samo zato glase.

Slov. soc. klub ni nikakršna tajna organizacija. Svoje seje obdržuje javno, torej je dostop prost vsakemu in tako tudi poročevalcem Kondovega lista; mogoče bi se kaj naučili, kar jim gotovo ne bi bilo od škode, ker pouka so potrebni kot prvoletni šolarček.

Glede absolutizma, g. Konda, je pa bolje, da molčite, ker se predobro poznamo. Socialisti ga ne priznamo, pa naj pride, odkoder hoče. Tudi z napadi na gotove sodruge okrog Proletarca in J. S. Z. ne boste pri nas dosegli zaželjenega uspeha, to Vam lahko garantiram.

Kar se tiče Vaših "trdnih in določnih" načel, se pojditve sodit z njimi; saj vas vsak pozna, da ste mešetar. Ali mislite, da smo že pozabili na Vaš boj z čunovščino pred nekaj leti? Tudi Vaš javni preklie v "edinem" dnevniku nam je še v spominu, kjer ste malodane na kolenih "farje" prosili odpuščenja. Kje so bila tedaj Vaša "načela"? Vam je li srce v hlače skočilo?

O socialističnih člankih v Vašem papirju rečem le toliko, da bi bil pod istimi najbolj pošten podpis orig. pisca oz. časopisa, iz katerega ste jih preplonkali. Sicer jih ne priobčate iz prepričanja, ampak iz koristolovstva. To se je pokazalo dovolj jasno pred zadnjimi preds. volitvami. Koga ste tedaj priporočali? Debsa, kandidata soc. stranke? Ne! Tafta, republikanca in zagrizenega sovražnika delavstva. Pokazali ste, da vam je socializem le za krinko; tudi zatajiti teh faktov ne morete.

Rečemo še, da se popolnoma strinjamo s taktiko J. S. Z. in urednikom Proletarca namram slov. ligi in Vas zagotavljamo, da napadi po Vašem buržvaznem časopisu ne napravijo niti najmanjšega vtiska, in niti za las ne omajate zaupanja do naših sodrugov pri J. S. Z. in Proletarcu. Sicer bo pa delavstvo spoznalo Vašo hinavščino prej ali slej.

Živelo mednarodno bratstvo delavcev! Živel mednarodni socializem! Članstvo Soc. Kluba št. 132 J. S. Z.!

So. Fork. Pa. Cen. uredništvo Proletarca!

Večkrat sem že imel priliko opazovati, kako nastopajo različni elementi v gotovih časih, posebno v časih, ki so usodopolni za bodočnost delavcev. To sem opazoval v raznih krajih. Kadar koli se je še nudila prilika resno razmisliti eno ali drugo vprašanje, ali pozitivno kaj narediti za splošno dobrobit, so se še vedno dobili posamezniki in stranke, ki so se namesto stvarnega in načelnega raz-

biranja takih vprašanj in principov posluževali osebnih napadov in natočevanj. Bolj ko je vprašanje resno, bolj besni in nesramni so osebni napadi. Da je to resnica, imamo sedaj prav lepo priliko opazovati pri slovenskih šovinistih, ki se zbirajo, okoli "farško-svobodomiselnopredno-reakcionarne svetoruskevelikosrbske in vseslovenske lige."

Samo ob sebi je umevno, da se razredno zavedni delavec ne more za tako kombinacijsko ligo ogrevati, ker ve, da mora biti kot delavec organiziran le kot delavec, skupno z drugimi delavci različnih narodnosti v svoji delavski organizaciji. Le tako organiziran delavec se more uspešno boriti proti glavnemu svojemu sovražniku, kapitalističnemu sistemu in njegovemu izkoriščanju.

Ali mardon, sod. urednik! Kmalu bi bil pozabil, da so ligaši najboljše podkovani socialisti in da imajo vso socialistično filozofijo stlačeno na koncu mezinca leve roke. Torej oprostite, ker sem nevedoma zašel na socialistični princip, ker moj namen ni razlagati nauk socializma tako hudo podkovanim in modrim "sodrugom," kakršni se zbirajo pri imenovani ligi.

Odkar so naši iskreni "prijatelji" pričeli agitirati za ligo do današnjega dne nisem mogel priti do pravega zaključka, kaj bi bil pravi vzrok za njih nenadno svoločno stališče napram Avstriji. Sicer nisem naročnik in tudi ne čitam njih glasil drugače, kakor kadar mi poda kateri prijatelj kakega v roko da se sam osebno prepričam o veliki duševni zmognosti naših "prijateljev." Ni še dolgo, kar so se v teh glasilih bleščali slavospesni članki in se je ponizno zagotavljala in sveto prisegala večna zvestoba "Njegovega Veličanstvu" Avstro-ogrske monarhije. Sedaj so pa kar čez noč, kot bi treščilo, izpremenila svoja stališča in začela so spletni vrvice, s katero naj se zadržne "Njegovo Veličanstvo" in oprosti ubogi in mili naš narod.

Sodrug urednik, oprostite! Ali povem Vam, da nisem jaz in niso vsi tisti, s katerimi sem doslej prišel v dotiko in razmotrival o tej reči, prišli do zaključka, kaj je vzrok, da se je moglo vse to kar čez noč tako spremeniti. Gotovo, jaz kot eden tistih, ki ne dajo nič za to, katere narodnosti je kdo, (saj nima nihče v tem svoje volje) nisem pri ligi in ne za tako ligo. Rači tega sem pa tudi po logiki ligašev nesramen izdajalec. Ker so pa naši "prijatelji" postavili ligo v splošno razmotrivanje, se tudi jaz kot pripusti delavec poslužim te prilike in radi tega izrazim svoje skromno mnenje o Slov. ligi, in povem, kaj je lahko tudi vzrok, da se je liga ustanovila in zakaj so vsi tisti, ki se ne strinjajo z ligo, proglasili za izdajice.

Predvsem moramo priznati, da je sedanja človeška družba razdeljena v dva dela ali razreda, in sicer v gospodujoči ali kapitalistični in v delavski ali zaslužnjeni razred. Med tema razredoma se bje neprestani boj. Delavski ali zaslužnjeni razred se bojuje za svojo osvoboditev iz sedanje sužnosti, kamor ga je postavil gospodujoči razred. Slednji se pa zopet bori še za nadaljne gospodstvo nad zaslužnjenim maso. Če enkrat pripoznamo in razumemo to, če verjamemo v razredni boj, moramo tudi priznati, da se oba razreda v tem boju poslužujeta različnih bojnih sredstev.

Kapitalistični ali gospodujoči razred je dobro politično in industrično organiziran; radi tega je na krmilu in ima v svojih rokah vso mašinerijo človeške družbe. Delavski ali zaslužnjeni razred je izprevidel in spoznal moč politične in industrične organizacije, radi tega je logično, da se je tudi ta razred industrično in politično začel organizirati. S svojimi organizacijami je delavski razred prizadeval gospodujočemu razredu že več udarev in napravil se več neprijetnih skrbi. Radi tega so se pa kapitalisti organizirali še v drugih organizacijah. Ena teh je protisocialistična in ima na razpolago več milijonov dolarjev denarja, vse za pobijanje socializma in soc. idej. S tem denarjem se pošiljajo naokoli protisocialisti-

čni govorniki, ustanavljajo kladajo protisocialistične listi, izdajajo knjige itd. To se ne le v angleškem jeziku, ampak v vseh jezikih, v katerih se govori in širi nauk socializma ljudstvom.

Socialistična misel se je v njih desetih letih nepričakovano hitro razširila med Slovenci in ameriki. Ta misel je postala močna, da se niso gospodje sprotniki že več upali odprdan s svojim protisocialističnim mišljenjem, ker so se bali močredno zavednih delavcev. Kdo pa zameri, "biznis je biznis" študirali in tuhtali so na vsegoče načine. Na eni strani so mikali lepi tisočaki protisocialistične organizacije, kateri so jim li vedno na razpolago, na drugi strani so se bali ogorčenja slovenskih delavcev in čitateljev njihovih glasil. Zategadel ni kazalo drugega, kot čakati prilike, ki bo dala frazo, s katero gredo naprej bili med seboj organizirani v "Tujezemski časnikarski organizaciji," da so začeli po njih listih agitirati za tako imenovano Slov. ligo, v resnici so agitirali in organizirali protisocialistično ligo, katere skrivni namen je osebno napadati, blamirati in sumničiti osebe, ki so najbolj aktivne med slovenskimi v Ameriki. Priznati moramo resnici na ljubo, da vrše to delo nalogo dosledno. Čast jim, ker lujejo v smislu svojega splošnega namena, da vrše to delo na 75 stov so zapeljivi in žepi slovenskih časnikarjev zelo poželjivi, če je jasno vsakemu, ki le malo zna zgodovino slovenskih časnikov. Značaj lastnikov in urednikov listov nam je pa tudi dovolj znan. Radi tega vemo, kdo in kaj je kdo in s kom ima zavedni delavec opraviti.

Kar se tiče lige v tej okolici zirova v Cambria County, v slovenski delavci, izvemski posameznikov, ne zanimajo njihove težave, ki se ogrevajo v zvezi s go, so pa le radi parade prišlo in zelo v čast si štejejo, če so zvraven, kadar se kaka reč na vo speče.

Sodrug urednik, to je moj ritrosno mnenje, zakaj se je ustanovila in zakaj imajo socialiste na piki.

Fr. Podbo.

Lloydell, Pa.

Delavske razme imamo prav slabe; eden izmed najboljših tukajšnjih premogorov, gosp. lastj Vestber and Parde. Coke Corporation ne obratuje nad 13 mesecev. Drugi, po Beaverson, dela od 3 do 4 2 polmesečno, ostali pa od 2 dni na teden. Zraven tega primanjkuje vrozi, zato delavnastavijo po tri do štiri delavce vsako luknjo. Potem že veste, kako se izhaja, ako ima delavsko ludo družino. Pri mnogih družinah lakota na vrata, tako da dijo od hiše do hiše prosit vsrstnih življenjskih potrebščin. To 1914. je bilo eno najbolj vsakovrstnih pridelkov nam darila zemlja s pomočjo delavca, in kaj je z onimi pridelki? Vsakovrstni špekulantje jih jo nakupičene po velikih škalah in čakajo ugodne prilike, napravijo več profita. Obratno ravno tisto delavsko ljudstvo vse to ustvarja, svobodno otroci, raztrgani, napol nagi, rajo od gladu. In to je dana kapitalistični sistem. Ako tako dalje, če se ne bodo delazdružili in volili delavske nika, ne vem kaj nam prinese nja bodočnost. Zatorej delazdružite se z nami v delavski cialistični stranki! Ne poslušajte naših nasprotnikov, ki blatnabavajajo naše vrste, vedo pa ko o socializmu, kakor zaje o nanju. Če jim ponudijo delavlist, pa pravijo, ne berem nič, taki ljudje imajo največ goroponašajo: Kar me je oče učil bom. Jaz pa pravim: Če človek čita, prav malo ve; le toliko, sliši od drugih, in seveda njejemu dopade. Zato pa delavceposlušajte takih delavskih protnikov. Le v vrste z nami, ko nas bo, prej bo zmaga. In takrat bo zaplapolal prapor

VABILO NA PICNIC Slov. Podp. Dr. Zaveznik št. 3. S. D. P. Z. iz Franklina, Pa. DNE 16. MAJA 1915 na prostorih sobr. Josipa Modic, na Bon Air. S tem uljudno vabimo rojake, znance in prijatelje k obilni udeležbi. Zlasti članov društva naj nobenem ne izostane. Vstopnina za moške je en dolar, ženske so vstopnine proste. Za hladno pijačo in sveži prizgizek bode v polni meri skrbel v to izvoljeni odbor, kateri bode skušal vsakemu kar najbolje ustreci. Ker se gre za okrepitev društvene blagajne, vsled tega je članstvo na društveni seji v aprilu soglasno sklenilo, da kdor se članov društva ne udeleži Pic-nica, plača vseeno 50 centov v društ. blag. Izsvet ni nobenem naj bi bil že bolan, oddaljen ali pa drugače zadržan. PRIPRAVLJALNI ODBOR.

sti, bratstva in svobode. Tedaj nam ne bo treba popevati: Lepa naša domovina nema kruha, nema vina. Ima dosti kruha in tudi vina, Pa samo za bogatina. Veselica dne 1. maja, katero je uredil tukajšnji soc. klub šte. 7, je bila še precej dobra; udeležba bi bila seveda lahko obilnejša, da nimamo gotovih nasprotnikov, katerim je socializem trn v oči. Lahko bi poročali kaj več o tem, pa nočem netiti sovraštva in epira, zato ker takih stvari jih ne ljubim. Vaš za socializem Anton Stražisar.

St. Louis, Mo.
 Cenjeni sodrug urednik!
 Z delavskimi razmerami se nimam nič kaj pohvaliti, ker hodim legati tovarne že nad devet mesecev — brez uspeha. Tukaj imamo vsake vrste naroda, a tovarne ne premagamo. Delavci imajo bro orožje in pokazano jim je tudi, kako ga morejo rabiti. da mnogo jih je, ki ga nočejo biti in vidijo rajši svoje otroke žene v pomanjkanju. To orožje njihov jezik in glas, ki ga lahko oddajo na volilni dan. Če bi složno oddali za svoje socialne kandidate, bi morali zmaganje. Ali eni so slepi, drugi pa nočejo. Ker si hodim vsak dan srečati po tovarnah in vidim, kaj godi, priporočam tudi tistim, delajo, da bi se malo ozrli okrog sebe. Videli bi, kaj se godi otrokom in ženam zaposlenih delavcev. Matere nosijo svoje otroke v tako hišo, kjer se plača po deset centov na dan od vsakega; na pa gre v tovarno delat deset ur za 75 centov. Vprašamo tem, kakšno življenje ima s svojimi tremi ali štirimi otroci? To vije po božji volji, kajne? Miljonarke imajo cele kompanije strežnic zase in za vsakega otroka, delavke pa smrad in strupen zrak po tovarnah. Tukaj imamo primer, kaj so ta ljudje, ki paradirajo pod krinko demokratizma ali republikanizma, dobrega storili za delavce, izravnali.

Dne 6. aprila je bil tukaj republikanec izvoljen za predsednika estnega zastopstva; mož je porabil mnogo tisoč dolarjev — je namreč tudi real estate dealer — in je dobil deset let ječe. Ogljubujejo mu, da bo notri dobil za zajtrk Bred hash and fee, opoldne Meat vegetable in fee, za večerjo Syrup fruit and coffee.

Neki delavec je pred par mesecih vzel dve raci, da jih je odnesel na svojih sestradani družini. Obil je dve leti ječe — pa s pomolom. Delavec za vsako raco po leto, gospod za par tisoč dolarjev po eno leto; eden post, družine obede. To je enaka pravičina. Delavci, odprite oči! Pristopajte v socialistične klube, volite socialistične kandidate! Dokler ne imamo svojih kongresmanov, natorjev, assemblymanov in sodnikov, bomo imeli protidelavske pristave ter bodo male tatove obgale hudo, velikim pa dajali priložnosti življenja.

Delavec, čas je že, da se zbudiš, odpreš oči in spoznaš svojo občo, ki bo nepremagljiva, kadar jo naučiš rabiti. Kdo bo nosil krivico, ki ti jih nalagajo danes zaradi kapitalizma? Nihče drug, ne kakor delavstvo, kateremu padeš tudi ti. Delavci bodo plačevali dolgove, ki jih delajo kapitalistične države in občine; delavci bodo plačevali davke v vseh oblikah, s podraženjem živil, obleke in vsega, kot potrebujejo za življenje. Lastniki železnic, in, elektrike, plina in vsi drugi piratje in izkoriščevalci delavcev ne bodo nikdar plačevali davkov v taki proporeiji, kot bi moral ti od svojega dela, alega posestva, če ga imaš; in tisto, kar plačajo, iztlačijo iz tebe. Torej na plan, delavci! Skrbite svojo osvoboditev! Pristopajte v socialistične klube, organizirajte se, da boste močni, pa boste tudi bogati!
 Anton Petrovič.

Breezy Hill, Kansas.
 Cenjeno uredništvo Proletarca! Nimam veselja, da se spumam v javnost, posebno v sedaj razburkanih časih ne. Časi to, ki me spominjajo na našo domovino, ko smo se (ozir

so se) potegovali za narodnost po vseh slovenskih trgih in mestih. Voditelji omenjene agitacije so bili večinoma razposajeni tržki in mestni faktorji, ki so mimogrede ujeli tudi kakšnega nezavednega kmetiča in mu natvezili eno in drugo, tako, da je reva potem začel nekaj trobiti, pa sam ni znal kaj. Tako je sedaj tukaj v Združenih drž. nastala nekakšna gonja pod imenom neke lige. V resnici more človeka vse to zbežati, da bi skoro izgubil vse zaupanje do svojih rojakov, ker se puste na vsak migljaj voditi od nekaterih zdražbarjev. Vse bi se še potrpelo, samo ako bi se nekateri pristaši od sv. duha vdahnjene lige ne zagnjali v vse one, ki so za mednarodno pravico.

Največ imajo opraviti tisti, katerim sploh na um ne pride, kako in po kakšni poti bi se najložje prišlo do boljšega delavskega sistema.

V listu Gl. Sv. št. 32 sem čital dopis nekega gizdalina, po imenu Avg. Lipovšek ki je v svoji hipni — razburjenosti napadel v svojem dopisu vse, kar mu je prišlo na um. Za cilj si je vzel nekega Fred. Razborška iz Red Lodge Mont., ki je pisal pred kratkim nekaj resnice v Glasilu S. N. P. J. Gosp. Lipovšek je sedaj ves iz sebe, češ jaz sem bitje, o katerem ni mogoče kaj slabega reči. Jaz pa le toliko pripomnim, oziroma Ti svetujem, da bi bilo veliko bolj za Te, ako bi ne silil s svojo glavo na solnce. Gotovo se še spominjaš za časa Tvojege bivanja v Kans., kakšen vzor bratstva in miru si bil, tako da je že samo ime Lipovšek begalnik tuk. rojake. Ravno takšen Gloria in excelsis deo moraš peti v Staunton, Ill., ker drugače bi si ne bil sam spisal meseca januarja 1914. dopisa in ga poslal sem v Kans. neki ženski s pripombo, da naj ona pripravi nekega tuk. rojaka, da se podpiše in potem pošlje v tisk Gl. Sv.; ako pa on tega ne dopiše, pa naj ona to stori sama. Tukajšnji rojak se ni podpisal in je tudi še pravočasno preprečil, da ni prišel omenjeni dopis v javnost. Vsebina dopisa je bila nekakšna samohvala in zagovor, češ da je bil Avg. Lipovšek ves čas svojega tuk. bivanja vzor rojakom; česar pa živ krst ne more reči.

Tukaj je zrelo, kakšen element pri Gl. Sv. je on, ker bi bil lahko spravil s tem sebe in uredništvo v slab položaj. Človek kot on se upa še imenovati slovenske liste iz vsemih Gl. Sv. etc. za zbirališče raznovrstnih grešnikov! To pač lahko postane obratno.
 Živela Internacionala!
 M. V. Smolsnik.

Chisholm, Minn.
 Kakor je bilo objavljeno, je tukajšnje delavstvo praznovalo vesoljni delavski praznik v nedeljo 2. maja. Slavnost je bila v vsakem oziru dostojna. Imeli smo veliko parado ob splošni udeležbi zavednega delavstva. Govori o pomenu prvega maja so bili na glavni ulici v angleškem jeziku, potem pa v finski dvorani v slovenskem jeziku.
 S soc. pozdravom
 Geo. Brinšek.

Chicago, Ill.
 Ahasver: Ker nisem naročnik narodno ligaškega izpremenljivega lista G. S., mi je tvoj dopis v številki 31 šele 5. maja prišel pred oči.

Kaj ti je bilo, ko si pisal oni dopis? Si li jezik pomakal v alkohol ali si pil preveč kave ter bil razburjen? Ali pa te luna trka? Kristan "Večni izkoriščani sodrug" ima vilo, ki stane 40,000 kron to "čenaš"; ali kje so dokazi? Pa če bi imel 40,000 kron; to je \$8,000 in zato človek ne more kupiti vile pač pa eno pošteno bajto. Jaz Kristanu še nisem pogledal v mošniček, koliko kronice je prinesel s sabo, pač pa tebi lahko dokažem, da on ne živi kot "aristokrat"; ampak kot navaden delavec; to kaže njegova obleka, njegovo stanovanje, in delavci s kojimi občuje. Kratki čas, kar je med nami, ni nikogar izkoriščal.

Za plačo, ki jo dobi, stori svoje delo; dokaz je "Proletarec"; edini delavski slovenski list v Združenih državah, ki je vreden čitanja. Tebe jezi, ker ni prišel v Cleveland, da bi s tepoj štapal pred "Koksono, Angleško ali Kostrolko." Čenaš, kot si ti, mišliš, da se dela samo s krampom, lopato ali pa rine "truck." Z glavo se

tudi dela prijatelj "some people get paid what they know, not what they do," remember — Ahasver.

Sodrug Kopača lahko vprašaš, če so njegovi trije gradovi na prodaj; če si dober mešetar, lahko narediš dobro kupčijo — Andy Carnegie kupuje gradove po Evropi.

Nadalje pišeš, da sem jaz pisal, da se pojte "Ligaši" v stari kraj bojevati za Slovenijo. Tukaj si pokazal, kakšen modrijan da si; jaz nisem pisal, da se pojdito bojevati, ampak sem le stavil vprašanje, čemu ne pokažete tiste ljubezni do domovine, da bi dali tudi kri, če je treba. In precej si se oglasil ter povedal, da se ne pojdeš "fajtat," ker je bolje biti živa krava kot pa mrtev junak. Pa to ti povem, ako boš čakal na Ruse, da ti osvobodijo domovino, boš še dolgo čakal v Cleveland. Rusi pojo v Karpatih "it's a long way do Ljubljane", kjer je Kristanova vila in Ahasverjeva domovina. Kaj pa, ako vas bodo Rusi prodali Italijanom ter bo kot je Blatnik pisal, mesto ruske zastave "polenta" plapolala po Ljubljani; potem boš lahko ti zbral svojo armado v Žužemberk, da boste razdajali Kristanovo vilo v Ljubljani.

Zdaj pa še povej, kdo da drži nazaj italijanske garibaldičeve? Ne lj socialisti? I bet you, Italija bi bila danes v boju. Toliko se razlikujejo socialisti od garibaldičevcev.

Zdaj se je moj odgovor že precej zavlekel in če hočeš kaj več vedeti, pridi 16. maja v Chicago na debato "Jugoslavija, socializem in Liga," kjer ti bo gotovo srce padlo v hlače.

Trbočevemu Tonetu: Ni res, da so Nemci vedno pri volitvah za Nemea. Pri zadnjih županskih volitvah v Chicago je poleg mene stanujoč Nemece volil rep. Thompson, Poljak, v kojega hiši stanujem, pa dem. Sweitzera. Nemece — Angleža, Poljak — Nemea. Za Sweitzera so delali propagando tudi pobožni Slovenci, gotovo kaj li gašev med njimi.
 F. Barbič.

Dunlo, Pa.
 V odgovor na dopis iz Herminie, Pa., v št. 399 "Proletarca."

Bratu Ignac Kolarju odgovarjam sledeče: po pismih, katera sem prejel od brata Kočvarja, predsednika porotnega odbora. Ista pisma je namreč pisal brat Kolar kot obtožnico proti bratu J. D. ter uradnikom društva št. 80. V njegovi zelo obširni obtožnici je bilo vsega dosti, le dokazov, stvarnih dokazov je manjkalo. Porotni odbor ni mogel soditi pristransko, ker jaz ne poznam Vas kakor tudi ne brata J. D. Vi, brat Kolar, ste dobili zadoščenje, kar sami priznavate v dopisu z besedami "smo dobili pismo od porotnega odbora, da te moramo sprejeti nazaj. Isto tako je društvo dobilo ukor. Torej kaj toliko brezpotrebnege materiala v Vašem dopisu? Moje mnenje je to, da se Vaša obtožnica, kakor tudi vsa pisma tikajoča se Vaše zadeve pošljejo na vsa društva S. P. Z. Ali pa naj se objavijo v glasilu S. P. Z. Zato se lahko

poslužite pravil, člen 1, stran 11, točka b). Potem se bo vsaj članstvo seznanilo, kakšne pritožbe pošiljate; res se je kar za glavo prijeti. Glede porotnega odbora imate isto tako pravico sestaviti obtožnico ter jo predložiti glavnemu odboru, ako je porotni odbor kršil pravila ali deloval proti kristin S. S. P. Z. Poslužite se pravil stran 12 člen 1, točka 4. Točko v pojasnilo članstvu S. S. P. Zveze.

Frank Kaučič,
 2. porotnik S. S. P. Z.
 Chisholm, Minn.

Cenjeni urednik Proletarca!
 Malo kdaj se čita iz Chisholma kakšen dopis. Zato se hočem jaz nekoliko oglasiti. Delavske razmere so še vedno slabe kakor povsod po Ameriki. Kdaj se bo obrnilo na boljše, se še niče ne ve.

Več vrst časopisov mi prihaja pod roko in vidim, kako so navdušeni za Slovensko ligo in jo smatrajo prav popolnoma za boginjno svobode slovenskega naroda. Čudno in prečudno se mi vidi, da se uredniki takozvanih slovenskih časopisov potegujejo za slovensko ligo in mislijo, da bodo s tem osvobodili slovenski narod. Pravijo, da nič manj in nič več nočemo, kot to, kar nam gre, in štejejo se, da imajo prav bistro glavice. Pravijo, da so vredni svojega poklica pa tako zapeljujejo na krivya pota slovenski narod. Pravijo, da vse, kar leze ino gre, mora pristopiti k slov. ligi, in kdor ne pristopi, da ni vreden, da se imenuje Slovenec in da ga je rodila majka Slava.

Rodila me je majka Slava, ali dala mi ni nikakršne višje šole razun ljudsko, in samo toliko, da sem se naučil nekoliko čitati in pisati. Zatem sem ostal priprost delavec. Ali vseeno vem, da se s slovensko ligo nikdar ne bo osvobodil slovenski narod in vem, da nikdar ne bo dobil na tak način svoje avtonomije in nikdar ne bo tako postal samosvoj.

Vprašanje je, v čem je svoboda kakšnega naroda. S frazo, da bo di narod samosvoj, ni nič povedano. Razni uredniki in dopisniki pa le slepomišijo in nočejo na dan s tako besedo, da bi jo ljudstvo razumelo.

Pravijo, da naj postane slovenski narod samosvoj; kako naj postane, tega še nikjer nisimo čitali. In kaj bi bilo, če bi postal "samosvoj"? Ali bi mogel živeti sam ob sebi? In koliko časa bi bil samosvoj? Pa kako naj bi bil samosvoj? Nemara tako, da bi nam dali slovenskega kralja, nemara dr. Šušteršiča?

Uredniki takozvanih slovenskih časopisov, premislite vendar, kaj delate s slovenskim narodom, posebno s tistim, ki je še navezan na Avstrijo. Ako se vrne v staro domovino — in dosti jih je, ki se še mislijo vrniti — ga lahko prime kot puntarja, kot velezdajalca, kaj vem kaj. Sami pripovedujete, kakšna je Avstrija, pa ne premislite, da postanejo njene žrtve lahko ljudje, ki ne znajo niti presoditi, kaj delajo. Vam je vseeno, kaj stori Avstrijo s takimi "velezdajalci," da pride le nekaj evenka iz njihovih žepov. Tistih, ki pa niso navezani več (Dalje na 8. strani.)

VISOKE OBRESTI

Vam bo nosil denar, ako ste ga naložili v nakupu farme v takem kraju, kjer so dani vsi predpogoji za uspešno kmetovanje in dobičkanosno živinorejo v zvezi z mlekarstvom in sirarstvom. Ti predpogoji so: DOBRA ZEMLJA, ki bogato rodi najraznovrstnejše poljske pridelke; PRAVO PODNEBJE, to je, da ni ne premrzlo in ne prevroče; DOVOLJ VODE za ljudi, živali in rastlinstvo; in kar je skoro glavno, UGDODNE PROMETNE ZVEZE in BLIŽINA TRGOV, da lahko svoje farmarske pridelke hitro in drago prodate. — Ako le enega teh predpogojev ni, potem bo ves Vaš trud zaman, in denar, ki ste ga naložili v farmo, mrtev, ako ne izgubljjen.

Naša farmarska naselbina, ki se je po komaj dvehletnem obstanku začela jako lepo razvijati, ima vse te pogoje, za kar jamčimo; kdor si pride ogledat in ne najde vsega tako, mu drage volje povrnemo denar za vožnjo.

Naša naselbina leži v enem najkrajših in najrodovitnejših krajev države Wisconsin, ki je že gosto naseljen. Ne pridete torej v kako divjo, od vsega sveta zapuščeno puščino, marveč v obljuden kraj, kjer boste imeli za sosedo že dalj časa naseljene, izkušene in premožne farmarje, ki Vam bodo, kot začetrniku, radi šli na roko v vseh ozirih. Zemlja, ki jo prodajamo, leži v osrčju industrijskega okraja in v neposredni bližini hitro se razvijajočih mest: Cornell z 2000 prebivalci, Ladysmith s 6000 in Chipewa Falls z 12,000 prebivalci. Tu so razne tovarne, kakor: papirnice, tovarne za čevlje, sirarne itd., kjer se lahko dobi delo čez zimo. Vsak kupec dobi na svojem mestu toliko lesa, kar ga potrebuje za gradnjo poslopij; tudi bruna za žago se lahko drago prodajo; ostane še lahko dovolj drv za kurjavo. V tem kraju se nahajajo še obsežni gozdovi z raznovrstno, lovem dobrodošlo divjačino; bistro reke in potoki pa so polni slastnih rib. — Prodane je že mnogo zemlje našim rojakom, ki se bodo še to leto tam naselili.

Tudi Vam se nudi sedaj prilika, da si postavite svoji ognjišče v kraju, ki ima po svojih vrednostih ne le lepo bodočnost pred seboj, marveč tudi že "sedanjost." Vašega truda sadi ne bodo uživali šele Vaši potomci, uživata ga lahko že Vi sami. — Aker neobdelane zemlje \$15—\$20; obdelana pa \$50—\$150 akker. Prodajamo tudi cele kmetije s hišo, gospodarskimi poslopji, stroji, živino itd., ako koga veseli. Zdaj je najprimernejši čas, da si naš svet ogledate. Pišite nam takoj po natančnejši popis zemlje z zemljevidom, ki ga pošljemo brezplačno.

Slovenska Naselbinska Družba,
 198—1st Ave., Milwaukee, Wis.
 4-x (Advertisement.)

Nova ideja.
 Člani narodnega delavskega sklada v Milwaukee so izumili nov načrt, kako dobivati denar za svoj pomožni sklad. Vsi člani imajo kupone, ki so pridejani Zira in Nebo cigaretam ter tudi lica škatljic in zavojev, katere potem premene v gotovino in tako dobljeni denar uložijo v blagajno svojega sklada.

Vsak kupon je vreden pol centa istotako so lica škatljic in zavojev vredna tudi po pol centa vsak. Te kupone ter lica škatljic in zavojev odkupuje za gotov denar P. Lorillard Company, izdelovalci Zira in Nebo cigaret.

Temu zgledu bi morale slediti mnoge druge organizacije, ki so odvisne od javnih nabiranj in so delovanja za takove sklade.
 (Adv.)

Vremenska sprememba.
 Vremenska sprememba ima domnevno velik upliv na nekatere ljudi, osobito na one, ki trpe na revmatizmu in neuralgiji. Najdemo pa to tudi pri onih, ki trpe pri kaki nerednosti prebave. Zgubljujejo svojo slast in svoj spanec, trpe na slabosti in mnogokrat celo na bljuvanju in drugih težavah. Vsem tem želimo priporočati Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino kot zelo zanesljivo pomoč. Videti je, kakor če bi drob odpravil delovanje in nabrana ne-

snaga zastupila kri. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino takoj izčisti čreva ter jim daje novo jakost. Ustvarja zdrav tek ter pomaga prebavi.

V lekarnah. Cena \$1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Vsled trdega dela izmučene mišice naj se drgnejo s Trinerjevim linimentom. Cena 25 ali 50c, po pošti 35 ali 60c. (Adv.)

Pazite na ta ovitek!
 Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobiti često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.
 F. Ad. Richter & Co.
 74-80 Washington St. NEW YORK, N. Y.

ANTON MLADIČ
 moderna gostilna.
 Toči pilsenko pivo in vina.
 Kegljische. Tel. Canal 4134
 2348 Blue Island Ave.
 Chicago, Ill.

CARL STROVER
 Attorney at Law
 Zastopa na vseh sodiščih.
 Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
 Št. sobe 1009
 133 W. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.
 Telefon: Main 3959

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
 Zdravnik za notranje bolezni in ranecelnik.
 Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 večer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
 SLOVENSKI JAVNI NOTAR
 ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
 5227 Butler St. Pittsburgh, P

ALOIS VANA
 — izdelovatelj —
 sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
 1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

LOUIS RABSEL
 moderno urejen salun
 NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
 Telefon 1199;

J. A. FISCHER
 Buffet
 Ima na raspolago vsakovrstno pivo, vino, smedke, i. t. d. Izvrstni prostor za okrepčilo.
 3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
 Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.
 "Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškimi napisom.
 "Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.
 "Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
 "Prohibition Dope" z angleškim napisom.
 Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00.
 Cene kartam: 1 komad 2c; 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
 Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.
 INTERNATIONAL PUB. CO.
 1311 E. 6th St., Cleveland, Ohio.
 MODERNA KNIGOVEZNIKA.
 Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.
 BRATJE HOLAN,
 1633 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
 (Adver.)

VABILO.
 Jugoslovanski socialistični klub šte. 1. v Chicagu vabi sodruge in rojake na
JAVEN SHOD ZA DEBATO,
 ki bo v nedeljo, 16. maja t. l. v Hoerber's Hall na Blue Island Ave. med 21. in 22. cesto v Chicagu. Začetek ob 2. popoldne.
 Na dnevnem redu bo
JUGOSLAVIJA, SOCIALIZEM IN LIGA.
 Povabljeni so nasprotniki in sklicujoči klub jim jamči svobodo govora. Ker imajo v svojih listih in po drugod neštete očitke proti socializmu in njega zastopnikom, upamo, da bodo porabili ugodno priliko in prišli.
 Odbor za sklicanje shoda.

VABILO NA VESELICO,
 kateri priredi
Društvo "Bratstvo" št. 6 S. N. P. J.
 v ponedeljek dne 30. maja
 v društveni dvorani na Sygan, Pa.
 Začetek točno ob drugi uri popoldan.
 Svirala bode izvrstna godba (Orchestra).
 Ob tej priliki ujudno vabimo vsa sosedna društva, kakor tudi vse cenjeno občinstvo, da se polnoštevilno blagovolijo udeležiti naše veselice. Vedeli bodemo ceniti Vašo naklonjenost in Vam ob priliki povrniti.
 Na veselo svidenje na Sygan dne tridesetega maja!
 Za najboljšo zabavo in postrežbo poskrbi
 Veselični odbor.

(Nadaljevanje dopisov.)
na Avstrijo in bi svobodno izrazili svoje mnenje, ker jim Avstrija ne bi mogla nič škodovati, boste pa malo dobili za ligo; zakaj taki se ne dajo izkoristiti brez cilja in namena. Če mislite, da bi jih potegnil za sabo tako lahko pametni ligaški val, se proklete motite. Vi zabavljate čez sod. Kristana oziroma urednika Proletarca. Ah, da bi bilo kaj takih ljudi, kakor je Ebin Kristan! Da bi jih bilo vsaj toliko, da bi se lahko dal v vsako večjo slovensko naselbino po eden, potem bi se kmalu obrnilo med slovenskim narodom na bolje; ker oni bi nas učili mednarodno slogu, s katero lahko vse dosežemo. Kričite čez Proletarca. Kdo pa je pripravil k izobrazbi slovenski narod tukaj v Ameriki? Ali ga je morebiti Glas Naroda, ki ni še nikdar prinesel svojim čitateljem nobenega članka, da bi bil poučen za delavsko ljudstvo? Naročnik sem bil na Glas Naroda celih 7 let in marljivo sem ga čital, a drugiga nisem našel v njem kakor kretanje parnikov in najbolj varno je pošiljal denar v staro domovino no Frank Sakserju. Semterja je bil še kakšen farjem in kapitalistom naklonjeni članek in industrijske priporočbe.

Ali se more delavec s takim čtivom izobraziti? Nikakor ne, ne, ne. Ali morebiti se je izobrazil slovenski narod v Ameriki s čtivom, kakršnega prinaša Amerikanski Slovenec, ali morebiti s takim, ki ga ima kalumetski Glasnik itd.? No, nikakor ne. Edini, kar je listov, je Proletarec, ki prinaša podučne članke, in razmotriva, kako se mora delavec ravnati, da bo dosegel svoj cilj in kako bo prišel doboljšanja svojega položaja. In ako hočemo kdaj doseči svojo pravo in mednarodno slogu, po njem se moramo ravnati, ker je edini slovenski list, ki nam je raztolmačil, v čem sta si sovražna delo in kapital.

Pozdravljam vse zavedne Slovence in Slovenke širom amerike.
Josip Ule.

Livingston, Ill.

Tudi v naši naselbini se je začelo svitati. Pri aprilskih aldermanskih volitvah je bil prvič izvoljen socialističen kandidat in sicer naš rojak sodrug Frank Černe.

Že pred leti je socialistična straka tudi v Livingston postavljala svoje kandidate na tiket. Ali ostala je brez uspeha, kajti kakor se pravi, bila je preslaba. Reči bi se moralo: Delavstvo še ni bilo došti zavedno. Kapitalistični kandidati so kupovali glasove za kozarce piva in cigaro in za velikanske obljube. S temi so bili najbolj radodarni. Obljubovali so ve, kar je mogoče in kar ni mogoče; kadar so imeli mandat, so pa pozabili na vse in obrnili delavcem hrbet.

Vrhutega pa delavci niso razumeli, kaj je socializem. Eni so živelij tjavendan in se niso brigali za nič, drugi so mislili, da je socialistična stranka taka kakor druge. Niso vedeli, da je to stranka delavcev, ki hoče združiti delavce in jih poučiti, da si morejo le sami pomagati.

Ali nasprotniki so dobro delali s tem, da niso nič storili za delavce. To je marsikomu odprlo oči in delavci niso hoteli več verjeti v prazne obljube.

Nasprotniki so spoznali, da ni več vse tako, kakor je bilo včasih. Zato smo imeli pri volitvah le dve stranki; ena je bila takozvana Union Party, druga pa so naša socialistična. Kapitalisti so spoznali, da se ne smejo cepiti. To jim pomagalo, da sta bila izvoljena dva njihova: John Bosker s 174. McCaloster z 98 glasovi, tretji, M. Camboni je dobil 86 glasov in je propadel.

Sodrug Frank Černe je izvoljen s 131 glasovi; Albert Schwaiger je dobil 95, Tomaž Otevirk 80 glasov. Torej je le malo manjkalo, pa bi bil tudi drugi alderman naš. Zdaj se je torej pokazalo, da gre, če delavstvo hoče. To je prvi žarek svetlobe v Livingston. Ali s tem, sodrugi, še nismo zmagali. V občini imamo zdaj en glas in s tem vidimo, da lahko kaj dosežemo, če smo složni. Torej v kraj vso malodušnost, pa stopimo vsi v organizacijo, da bomo vedno več dosegali, dokler ne zmagamo popolnoma. Prvemu žarku morajo

slediti drugi in vzplamtel bo ogenj, v katerem zgori kapitalizem naš tlačitelj!

Pozdrav sodrugom in čitateljem!
F. Krek.

Moonrun, Pa.

V listu "Gl. Sv." napadata Blaž Lohor in France Lunka sodruga Etbina Kristana zaradi tistih starih ožjih volitev v Idriji, pri katerih so idrijski delavci glasovali za dekana Arkota, pa ne za liberalca dr. Majarona. To je sicer že zelo stara reč; od tistega časa se ima že davno Gangl le socialistom v Idriji zahvaliti, da je deželni poslanec; od tistega časa je že davno sodrug Štravs idrijski župan. Ali če mislijo dopisniki v Gl. Sv., da smo zato pozabili, se vendar zelo motijo. Če bi bilo treba, bi jim od konca do kraja lahko pojasnili, kako je bilo takrat; ker bi pa to vzelo zelo veliko prostora, naj omenim le glavne točke. Mimogrede povem, da prav dobro poznam dr. Majarona še iz mladih let. Ali bolj važno je to: Ko je bil dr. Majaron poslanec, so bili rudarji pri njem prosit, da bi kaj storil za delavce. Takrat jim je odgovoril, da je on poslanec mesta, in da ni izvoljen od rudarjev. To je bilo eno, kar so si rudarji zapomnili.

Delavci v Idriji so si ustanovili konsumno društvo. Kdor je bil takrat v Idriji, mora vedeti, kaj so počeli liberalci, da bi ga uničili. Pri sodišču so vlagali ovadbe, da bi ga z visokimi globami ugonobili. Otrokom so dajali krajcarje, naj grejo v konzum kupit "eukreka," da bi mogli potem naznajat društvu, da prodaja nečlanom. Ko so bile volitve razpisane, so liberalci sklicali volilen shod in dr. Majaron je prišel v Idrijo. Pa ko so hoteli delavci na shod, so jim zaprli vrata in jih zmerjali z rdečkarji in barabami. Še na večer pred volitvami in na dan volitev so na vse načine provocirali delavce, jih zasmehovali, jim obljubovali, da spuste zvečer balon v zrak in da pojde tudi konzum tako "v luft." Bolj boječe delavce so strahovali, pa so mislili, da zmagajo s terorizmom brez ožjih volitev.

V tem so se uredali. Dopolodne se je volitev izvršila in nihče ni bil izvoljen. Ožja volitev je bila pa takoj popoldne. Če vse tako dobro veste, morate tudi to povedati. Idrijčani sploh niso imeli časa, da bi se bili obrnili do izvrševalnega odbora, ki je bil takrat v Trstu. Ampak razkačeni, cele tedne provocirani še zadnji dan zasramovani od liberalcev, so rekli: "Tisti, ki nam pljujejo v zobe, ne smejo biti izvoljeni."

Popoldne so eni ostali doma, drugi so pa res glasovali za Arkota, ne zato, da bi bil klerikalec izvoljen, ampak zato, ker niso mogli drugače preprečiti liberalne zmage, ki bi bila tisti dan največja klofuta za delavce.

Tako je bilo in prav nič drugače ne. Kdor pa kaj drugega govori, se laže.

Je že res, da "Delavec" takrat ni zagovarjal Kristana. Ampak junaki v "Gl. Sv." so pozabili povedati, da takrat ni izhajal "Delavec," temveč "Rdeči Prapor," in sicer v Trstu. In kaj je ta pisal, se še prav dobro spominjam, ker sem bil naročnik lista in sem ga čital očetu. Seveda je Slov. Narod sikal kakor gad, ampak "Rdeči Prapor" mu ni ostal nič dolžan tako da je potem tudi liberalni list umolknil. Za liberalce je bila pa to prav zdrava šola, ker so se naučili, da niso delavci njihov rep, ki mora tako mahati, kakor hočejo oni.

Zato ker se niso dali idrijski delavci vleči za nos, so pa tudi kaj dosegli. Da bi bili le delavci v Ameriki tako organizirani in zavedni, kakor so v Idriji, pa bi se jim boljše godilo in ne bi bili taki sužnji.

Pozdrav vsem sodrugom!
A. Košir.

Adamson, Okla.

Iz naše naselbine se malokdaj kaj zve v našem delavskem listu Proletarec. Ali skoraj od povsod se sliši, da se slabo dela. Pri nas je pa še slabše, ker že dva meseca nič ne delamo in kapitalisti nam obetajo, da pojde še naprej tako, Mislijo nas torej popolnoma izérpati.

Zdaj imam dosti časa, da se pripravim za sveto ligo. Kakor vidim, čopasti Viče in kronani slaboumnež F. J. I. in vsi božji mlodivci skupaj še nimajo dosti človeške krvi, čeprav je že to-

liko teklo, da bi se vsi skupaj lahko kopali v njej. Napravilo so si dobre aparate za moritev ljudi.

To je pa menda slovenskim ligarjem zelo všeč; saj pripovedujejo, da bo ta kri osvobodila slovenski narod. Kajpada ga bo osvobodila! Če bi še nekaj časa tako v potokih tekla, bo zadnji Slovenec osvobojen življenja in bo našel svobodno domovino v nebesih. Zato se menda farji navdušujejo za ligo, ker je to nebeški biznis.

Če bi bili s takim navdušenjem po vsem svetu učili socializem, kakor zdaj agitirajo za ligo, bi že ne bilo nobenih cesarjev in kraljev, pa tudi zdaj vojne ne bi bilo treba in ne na milijone vdov in sirot.

Kako so ligarji dosledni, se vidi iz tega, da so bili pred 2 leti, ko je prišel sodr. Kristan v Ameriko polni hvale in so ga pozdravljali, zdaj pa naenkrat ne najdejo dobre dlake na njem. Saj ste ga tudi takrat poznali; kako pa, da je ravno zdaj tako črn? Spominjam se, da so že takrat ljudje, ki so se ga bali, gledali, da bi ga ustavili v New Yorku in potem v Illinois, pa mu niso nič mogli. In tudi vem, da je takrat pravico govoril, zato pa ne pojde zdaj pete lizat takim, ki zapeljujejo narod.

Mi ne pojemo Bog obvari, Bog ohrani in ne Deutschland, Deutschland über alles — pa tudi takrat nismo tako peli, ko so sedanjim ligarji še prepevali cesarsko pesem. Vemo na, da imamo pričakovati svobodo samo od socializma. Zatorej delavci, organizirajte se in zanašajte se na svojo moč!
Kranjski Jurč.

Razum je v možganih. Če ga tam ni, ga tudi v kroni ne more biti.

Polna možnja zlata ne pomeni polne glave pameti.

Tisti, ki je zvezde klatil, še ni umrl. Sicer ne bi bilo Slovenske lige.

Denar ne napravi iz bedaka mōdrijana. Na tisoče pametnih ljudi mora v naši družbi ostati nevednih, ker nimajo sredstev, da bi se učili.

Listu v podporo.

Frank Nosse 25c, Louis Mauz 25c, Joe Rogl 25c, Krist. Bolko 25c, John Trčelj 25c, Anton Kodrič 25c. Vsi v Hermine, Pa. — Anton Breznikar, Red. Lodge, Mont., 25c. — A. S. 10c, A. F. 25c, A. F. 25c, J. S. 10c, G. D. 10c, A. Z. 10c, A. B. 25c, M. S. 10c, M. H. 25c, A. Z. 10c, A. F. 10c, A. F. 10c, G. D. 10c, O. O. 5c, N. S. 10c, A. G. 10c, A. F. 25c, P. K. 15c, J. U. 10c, A. F. 25c, T. M. 10c, M. S. 10c, M. H. 10c, A. V. 15c, A. S. 10c, A. V. 10c, J. Z. 10c, J. Z. 10c, J. S. 10c, A. V. 10c, A. F. 10c, A. G. 10c, A. F. 10c, A. F. 10c. Skupaj \$6.40. Zadnji izkaz \$260.64. Vsega do danes \$267.04.

Upravništvo.

Gospod Ahasver priporoča, da naj za urednika pri "Glasilu" S. N. P. J. bođe strokovnjak. Sure Mike! Ako bi za urednika pri "Glasilu" bil takšen strokovnjak kot je Ahasver, potem so krave prisiljene, — da se smejejo.

HENRY DUBBSU.

Ker se gobezdavi in lažnjivi clevelandski Ahasver (pravilno Faletič) v "Glas Svobode" mlojoka za tistih par grošev, katere je daroval za michiganske štrajkarje in ker se je bati, da bo frkolim vsled tega od žalosti in jeze zbolel, zato ga pozivljam, da naj mi Ahasver (Faletič) naznani, koliko je on daroval za štrajkarje v Michiganu, nakar mu takto to svoto povrnem iz svojega žepa.

Slovenskim delavcem pa priporočam, da kadar jim bode slični Mr. Block ponujal kakšen cent, pa bodi si že v katerikoli hoče namen, da naj cente od Blockov odklonijo.

Judeži so se še vedno kesali, pa naj si že bodo svetopisemski ali pa tolminski.

Upravnik Proletarca.

Za štrajkarje v Ohio.

Slov. soc. klub Livingston, Ill. \$1.00. Opomba. Za vseh \$22.00 smo dobili potrdilo od sodr. I. Žembergerja, Glencoe, O., da je denar sprejel.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E. Ohio St., Chicago, Ill.

To the Stockholders of South Slavic Cooperative Printing:

Please, take notice, that the Board of Directors of South Slavic Cooperative Printing has decided to submit the question of dissolution of said cooperation to a vote of the stockholders thereof at a meeting of said stockholders to be held at 10 A.M. on May 24, 1915 at 1830 South Racine Avenue, Chicago, Ill. You are hereby notified of said meeting and invited to attend the same!

Joseph Zavertnik, Frank Petrich, Milan Polovina, Directors of South Slavic Cooperative Printing.

Važno uprašanje!
DO mi opravi
najbolje in najceneje!
Konzularne, starokrajске sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar Kaker
207 Madison Milwaukee, Wis.

Moderno urejena gostilna **VILLAGE INN** s prostranim vrtom za izlete **MARTIN POTOKAR**, Ogden Ave., blizo cestno železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska šte. : 224 m.

"Ako si nameravate naročiti grafoton, ali importirane slovenske grafonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatašino in srebrnino."
A. J. Terbovec, P. O. Frontenac, Kans.

GHAS. J. OCASEK, M. D.

PRIZNANO DOBRI **ZDRAVNIK** NA ZAPADNI STRANI CHICAGO.

Dasiravno že star zdravnik, vendar se od sedaj še ni nikdar posluževal oglasov. Kdor je bolan naj se zaupno obrne do njega. Kadar ste bolani, ne hodi te k raznim zdravniškim mazačem; edinole zdravnik, kateri je več svojega poklica, more odpraviti bolnika!
URADNE URE
8 do 10, dopoldan, in od 1 do 3 popoldan
Pridite na naslov:
1500 So. Crawford Ave.
Telefon Lawndale 3133

PHONE: CANAL 3014

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON

s modernim kegljščen
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter umijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.
Urađuje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in ne deljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

VELIKA PONUDBA

Sprejdi del zavaja ZIRA cigaret brez oglasa v častnikih je sedaj vsak vreden 5 centa v gotovini in vi dobiše tudi v vsakem zavajo ZIRA cigaret 5 centa vredno kupon. Sprejdi del zavajo in kupone se lahko hrani za krasno dobitke, ako se želi. Vprašajte vašega prodajalca. On vam bo povedal.
ZIRA CIGARETTES
P. Lorillard Co., New York City

James F. Stepina, predsednik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.
Adolph J. Krasa, blagajnik.

Ravnatelj: **Michael Zimmer**, **Emanuel Beranek**, **Dr. Anton Biankini**, **Abel Davis**, **John Fucik**, **A. V. Geringer**, **John C. Krasa**, **Frank J. Skala**, **James F. Stepina**, **C. R. Walleck**

AMERICAN STATE BANK

1825—27 Blue Island Ave., blizo 18-ste ulice, CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitok \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer vse druge dneve pa do 5½ popoldne

Prejemamo hranilne vloge in dajemo **3% obresti letno.**

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo da se pošteno izplača ali pa Vam vrne

Pošiljamo:

10 kron za	\$ 1.75	200 kron za	\$30.00
20 kron za	\$ 3.40	300 kron za	\$45.00
25 kron za	\$ 4.25	400 kron za	\$56.00
50 kron za	\$ 8.25	500 kron za	\$82.50
100 kron za	\$16.50	1000 kron za	\$165.00

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR SLOVENSKE GOSTILNICE!

Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite tako, ako kupite od tvrđke A. HORWAT. To pa radi tega jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" opravljam sam vse posle.

Moje trvdka je prva in edina samostojna v Ameriki importira iz Kranjskega: brinjec, tropinjec in ovoko. Pomnite, da so v resnici samo one pijače, ki nosijo na steklenici napis: "IMPORTED". Tudi v lujem iz kranjskih zelišč **Grenko Vино** in kranjski čec (Bitters), te vrste pijače so najbolj zdravilne, jih je bilo še kdaj na trgu. Prodajam samo na čisto. Pošite po cenik.
A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIET, ILL.

KADAR potrebujete društvene potrebine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka
F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.
Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano

ŠTEDENJE.

Dozdeva se nepotrebno, priporočati narodu, naj si hrani svoj največji zaklad — zdravje — ki se ne da zopet tako lahko pridobiti, ako je enkrat izgubljeno. In vendar vidimo pred nami nevrjetno nevarnost, kakor če bi narod vabil bolezen in smrt v svoja telesa. Hranite si svoje zdravje bolj kot svoje dolarje. Mi nudimo onim, ki so izgubili svoje dobro zdravje in ga žele zopet nazaj pridobiti

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino

To naravno zdravilo, obstoječe iz čistega rdečega vina in zdravilnih zelišč ima čestokrat več hiter in dober učinek, ako se ga redno uživa pri

okorelih jetrih, zapeki, zgubi slasti, nenadni slabosti, bolečinah v čevih, krčih, želodčnem kataru,

in pri vseh boleznih, kjer je treba hitro izčiščenje telesa, ne da bi se ga oslabilo. To sredstvo ojača sestav ter ga usposoblja, da deluje brez prenehanja. V boleznih želodca, jeter in droba deluje dobro.

V LEKARNAH

JOS. TRINER
izdelujoči kemik

1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Trinerjev liniment imejte vedno pri roki. Mogeče, da ga ne rabite danes, zelo dobro vam bo ustregel jutri pri olajšenju bolečin v mišicah ali sklepah. Cena 25c in 50c, po pošti 35c in 60c.